

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Ι' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1961 | ΑΡΙΘ. 23

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ

Β'.

Ἐκ τῶν ἀναπτυχθέντων εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὸν ῥόλον, τὸν ὁποῖον παίζει ἡ χριστιανικὴ βιοθεωρία πρὸς διαμόρφωσιν μιᾶς ὑγιοῦς προσωπικότητος. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ὀδηγεῖ εἰς ἀνακαίνισιν καὶ ἄνθησιν τῆς προσωπικότητος διὰ τῆς συνενώσεως καὶ τῶν τεσσάρων ἐπὶ μέρους ψυχολογικῶν ἐγῶ εἰς μίαν καρποφορωτάτην ἐνότητα:

α) Τὸ σωματικὸν ἐν πρώτοις ἐγῶ δὲν παραθεωρεῖται, καθ' ὅσον ὁ Χριστιανισμὸς δὲν περιφρονεῖ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐξυψώνει αὐτό. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ, δημιουργοῦσα ἀρίστην ψυχικὴν κατάστασιν, ἐτοιμάζει τὰς ἀρίστας προϋποθέσεις τῆς σωματικῆς ὑγείας καὶ (ῥώννυσι τὸ σῶμα). Κατὰ τὴν διαδοθεῖσαν σήμερον *Ψυχολογικὴν Ἰατρικὴν* ἢ *Ἰατρικὴν τῆς προσωπικότητος* τὰ ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ πολεμούμενα πάθη τῆς ψυχῆς (λ.χ. τὸ μῖσος, ὁ φόβος, ἡ κακεντρέχεια κ.λ.π) δηλητηριάζουν κυριολεκτικῶς καὶ πραγματικῶς τὸν ὀργανισμόν, τὰ κύτταρα καὶ τὸ αἷμα, ὡς ἀκριβῶς ἐνεργοῦν αἱ τοξικαὶ οὐσίαι, ὁ ἴσος τῶν φαρμακερῶν ζύμων καὶ οἱ τοξῖνοι τῶν παθογόνων μικροβίων. Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ἀφ' ἐνός συντελοῦσα εἰς τὸ νὰ ἐκδιωχθοῦν ἐκ τῆς ψυχῆς τὰ πάθη ταῦτα, ὡς καὶ ἡ ἀγωνιώδης μέριμνα, ὁ ἐκ τῆς ὀλιγοπιστίας φόβος, ἡ ἀνησυχία κ.τ.τ. καὶ ἀφ' ἐτέρου γαληνεύουσα τὰ ἐσώτατα βάθη τῆς ψυχῆς διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν συνάνθρωπον ἀγάπης, ὑποβοηθεῖ τὴν ἀρίστην καλλιέργειαν τοῦ ψυχολογικοῦ σωματικοῦ ἐγῶ.

β') Τὸ κοινωνικὸν ἔπειτα ἐγὼ ἀναπτύσσεται ὁμαλώ-
 τατα καὶ φυσιολογικώτατα μόνον ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς
 ἀτμοσφαιρας. Ἐν πρώτοις ὁ Χριστιανὸς ἔχει ἀρμονικὰς σχέ-
 σεις πρὸς τὸ καθ' ὅλου κοινωνικὸν περιβάλλον διὰ τῆς προσ-
 ευχῆς ὑπὲρ πασῶν τῶν ἀναγκῶν πάντων τῶν ἀνθρώπων,
 διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἀγάπης καὶ τῶν ἄλλων κοινωνικῶν
 ἀρετῶν, ὡς εἶναι ἡ δικαιοσύνη, διὰ τῆς φιλαληθείας καὶ εἰλι-
 κρινείας κ.ο.κ. Ἐπειτα τὸ κοινωνικὸν ἐγὼ καλλιεργεῖται διὰ
 τῆς μετὰ παρρησίας ὁμολογίας καὶ μεταδόσεως τῆς χριστια-
 νικῆς πίστεως, διὰ τῆς πολιτιστικῆς καὶ κοινωφελοῦς δράσεως
 τοῦ πιστοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ, διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ὑπὸ
 τοῦ Θεοῦ δωρηθέντων ταλάντων. Κατὰ τὸν ὕμνον τῆς Ἐκκλη-
 σίας, «ὁ μὲν σοφίαν κοσμεῖτω δι' ἔργων ἀγαθῶν· ὁ δὲ λειτουρ-
 γίαν λαμπρότητος ἐπιτελεῖσθω· κοινωνεῖτω δὲ τοῦ λόγου πιστὸς
 τῷ ἀμυήτῳ· καὶ σκορπιζέτω τὸν πλοῦτον πένησιν ἄλλος». Ἐ-
 πειτα ὁ Χριστιανὸς δὲν παρασύρεται ὑπὸ τῆς ἀνθρωπαρεσκείας
 καὶ δὲν ὑποκρίνεται. Εἰς τὰς σχέσεις του μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώ-
 πους ἀποφεύγει τὴν μονομερῆ ἀνάπτυξιν τοῦ συναισθήματος τι-
 μῆς εἰς βᾶρος τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοσυναισθήματος καὶ εἰς βᾶρος
 τῆς ἀπαντήσεως, καθ' ἣν «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώ-
 ποις» (Πράξ. ε', 29). Τὸ αἶσθημα τῆς μειονεξίας καὶ κατωτέρω-
 τητος εἶναι ἄγνωστον δι' αὐτόν, διότι ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ τε-
 λειοῦται ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ (Β' Κορ. ιβ', 9). Καὶ ἐὰν ὅλοι εἶναι
 ἐναντίον αὐτοῦ ἕνεκα πνευματικῆς καταπτώσεως τοῦ κοινωνικοῦ
 περιβάλλοντος, οὗτος ἔχει θάρρος, δὲν καταλαμβάνεται ὑπὸ δει-
 λίας, δὲν κυριεύεται ὑπὸ ἀπογοητεύσεως, καθ' ὅτι αἰσθάνεται τὴν
 γλυκεῖαν ἀόρατον παρουσίαν τοῦ Κυρίου: «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν
 εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ.
 κη', 20).

γ') Καὶ τὸ ἐκ τοῦ παρελθόντος ἀπορρέον χρο-
 νικὸν ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἐξοχὴν ἐξυγιαίνεται ἐν τῇ
 χριστιανικῇ ἀτμοσφαιρᾷ καὶ ἀποβαίνει παράγων ἐσωτερικῆς ἰσορ-
 ροπίας, ἀρμονίας καὶ δυνάμεως. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται πρὸ πάντων
 διὰ τῆς μετανοίας, ἥτις μὲ τὴν προσθενεργὸν καὶ ἀναδρο-

μικὴν τῆς δύνάμιν μεταμορφώνει τὴν ἀνθρωπίνην πραγματικότητα. Ἐφ' ὅσον ἡ μετάνοια τρόπον τινὰ ἐκδιώκει τὸ κακὸν ἐκ τοῦ κέντρου τῆς προσωπικότητος, ἀφαιρεῖ ἐν πρώτοις ἐκ τῆς κακῆς πράξεως τὴν κινήτηριον ἐκείνην δύνάμιν, διὰ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξακολουθεῖ νὰ γεννᾷ τὸ κακόν. Ἐπειτα παρέχει εἰς τὴν κακὴν πράξιν μίαν νέαν κινήτηριον δύνάμιν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐφ' ὅσον τὸ γενόμενον κακὸν γίνεται τώρα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν ἰσχυρὸν κίνητρον, διὰ νὰ ἐπιδιώκῃ οὗτος μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις τὸ ἀγαθὸν καὶ διὰ νὰ ἀγκυροβολῇ ἡ ὑπαρξίς του εἰς αὐτὸ κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ εἶναι πλέον εὐκολος ὑποτροπὴ εἰς τὴν ἐνοχὴν καὶ τὴν ἁμαρτίαν. Τοιοῦτοτρόπως μὲ τὴν μετάνοιαν καὶ αὐταὶ αἱ κακαὶ πράξεις ἐντάσσονται εἰς τὴν ὁλότητα μιᾶς νέας ζωῆς καὶ γίνονται ὑπηρετικαὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. Ὡστε ἡ μετάνοια δὲν ἐξουδετερώνει μόνον τὴν ἐνοχὴν καὶ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως διὰ τὰς πράξεις, τὰς ἐνθυμήσεις, τὰς ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ, τὰ ὅποια γνωρίζει ὁ («κριτὴς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας»), ἀλλὰ καὶ θραύει τὰ τυραννικὰ δεσμὰ τοῦ παρελθόντος, ἐκδιώκει τοῦ ἐφιάλτας αὐτοῦ καὶ παρέχει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν. Οὕτω διὰ τῆς εἰς Χριστὸν ἐπιστροφῆς καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως «οὐ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ Χάρις» (Ῥωμ. ε', 20) καὶ ὁ ἄνθρωπος πλουτίζεται δι' εὐφροσύνην ἀναμνήσεων.

δ') Τέλος καὶ τὸ πρὸς τὸ μέλλον ἐστραμμένον χρονικὸν ἐγώ, ἀξιοποιεῖται κατὰ τρόπον μοναδικὸν καὶ ἀπαράμιλλον ἐν τῇ χριστιανικῇ ἀτμοσφαιρᾷ. Ἡ μετάνοια δὲν εἶναι μόνον ἐξυγίανσις τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ παρότρυνσις διὰ τὸ μέλλον, διότι ὁ μετανότησας ζῆ τῶν «μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκων εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Φιλιπ. γ', 13-14). Ὡστε ἐπιστρατεύει ὄλας τὰς ἐσωτερικὰς του δυνάμεις, κατευθύνει ταύτας συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξελίξεως καὶ ἀναπτύξεως αὐτοῦ «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφ.

δ', 13). Τοιουτοτρόπως ἡ προσωπικότης τοῦ Χριστιανοῦ δὲν εἶναι τι στατικόν, ἀλλ' εὐρίσκεται πάντοτε ἐν ἐξελίξει καὶ κινήσει, ἐν τῷ γίγνεσθαι καὶ διαμορφοῦσθαι. Ἡ συγκρότησις τῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος δὲν εἶναι κάματος, ἀδράνεια ἢ νωχέλεια, ἀλλὰ συνεχῆς δυναμικὴ προσπάθεια, πορεία, δρόμος, ἀγών. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς συνεχοῦς νήψεως καὶ ἀσκήσεως, ἵνα ὁ πιστὸς «τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσῃ» καὶ ἔχῃ «χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς, ἀνάδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά». Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ πρὸς τὸ μέλλον ἐστραμμένου χρονικοῦ ἐγὼ γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερα διὰ τῆς μυστικῆς βιώσεως ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ «λειτουργικοῦ χρόνου», διὰ τῆς ὁποίας λαμβάνομεν πείραν, ὅτι «μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία» (Β' Πέτρ. γ', 8), καὶ συνδέομεν τὴν αἰωνιότητα μετὰ τοῦ παρόντος ἢ προσεχοῦς μέλλοντος, βιοῦντες καὶ αὐτὸ τὸ ἐσχατολογικὸν στοιχεῖον ὡς δύναμιν, ἢ ὁποία κινεῖ ἤδη ἡμᾶς ἐν τῷ παρόντι. Τὸ πρὸς τὸ μέλλον ἐστραμμένον χρονικὸν ἐγὼ τοῦ Χριστιανοῦ, κατὰ τὰς ὥραιάς ἐκφράσεις τῶν λειτουργικῶν κειμένων τῆς Ἐκκλησίας μας, διαποτίζεται διὰ τῆς ἐπανακτῆσεως τοῦ ἀπολεσθέντος παραδείσου, διὰ τῆς προσδοκίας τοῦ «καινοῦ οὐρανοῦ» καὶ τῆς «καινῆς γῆς»· διὰ τῆς ἀναμονῆς τῆς Ἀναστάσεως, διὰ τῆς νοσταλγίας τῆς «ἀλήκτου εὐφροσύνης», τῆς «τρυφῆς τοῦ Παραδείσου» καὶ τῆς αἰωνίου ἀπολαύσεως τοῦ πανυπερτελείου κάλλους καὶ τῆς γλυκειάς καὶ τερπνῆς μετουσίας τοῦ Θεοῦ. Ὡστε ἡ πρὸς τὴν αἰωνιότητα στροφή εἶναι ἡ ἀρίστη ἀξιοποίησις τοῦ πρὸς τὸ μέλλον ἐστραμμένου χρονικοῦ ἐγὼ.

*

Ὅσοι βλέπουν ἐκ τοῦ μακρόθεν τὴν χριστιανικὴν ζωὴν, νομίζουν, ὅτι αὕτη δημιουργεῖ στενοκεφάλους ἀνθρώπους μὲ στενότητα ὀριζόντων. Ἄλλ' ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, ὁ Χριστιανισμὸς ἐκκολάπτει καὶ ἀξιοποιεῖ ὅλας τὰς πτυχὰς τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ δημιουργεῖ ὀλοκληρωμένους ἀνθρώπους. Ὁ Χριστὸς θέλει νὰ κυβερνᾷ ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς ἐκδηλώσεις τῆς

ζωῆς μας. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ὠλοκληρωμένη βιοθεωρία, καθ' ὅσον εἶναι τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ οἰκοδομηθῇ ὁλόκληρος ὁ βίος μας. Ὁχι μόνον ἡ ζωὴ τῆς λατρείας, ἀλλὰ πᾶσα ἀνεξαιρέτως ἡ ζωὴ — ἡ ἐπαγγελματικὴ, ἡ κοινωνικὴ, ἡ οἰκογενειακὴ καὶ ἡ δημοσίαι ζωὴ, ἡ ζωὴ τῆς πράξεως, τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ συναισθήματος, ἡ ζωὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ζωὴ τῆς ψυχγωγίας, πᾶσα ἡ ζωὴ ἀπὸ τῆς προσευχῆς μέχρι τοῦ ποδοσφαίρου—, πρέπει νὰ εἶναι χριστιανικὴ ζωὴ καὶ νὰ ἔχη τὴν ἀνταύγειαν τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν περιφρονεῖ τὴν ἐπίγειον ζωὴν, διότι δῆθεν ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὴν μέλλουσαν, ἀλλ' ἀντιθέτως διδάσκει, ὅτι ἡ μέλλουσα ζωὴ κερδίζεται μόνον, ὅταν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ, πᾶσαι αἱ πτυχαι καὶ ἐκφάνσεις τῆς ἐπίγειου ζωῆς ἀξιοποιῶνται, ἀγιάζωνται, ἐμποτιζῶνται καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

**Ο ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ ΚΑΝΩΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ**

Ἄπαντα ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Παρακλητικοῦ Κανόνος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Ἀπαραίτητον ἀπόκτημα διὰ πάντα Κληρικὸν καὶ Λαϊκόν. Σελίδες 52. Εἰς σχῆμα μικρὸν (τσέπης) μετ' ἐρυθρῶν καὶ μαύρων γραμμῶν. Ἐγχρωμος εἰκὼν τῆς Παναγίας.

Τιμᾶται δρχ. 2.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΜΝΩΔΙΑ ΚΑΙ ΥΜΝΩΔΟΙ

“ΦΩΝΑΙΣ ΛΙΣΙΑΙΣ,,

Καλλιφωνία, ἀφ' ἑνός, καὶ μουσικὴ κατάρτισις, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ, ἀφ' ἑτέρου, εἶναι στοιχεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἀνάδειξιν καταλλήλων ἐκτελεστῶν τῆς ἱερᾶς ὑμνωδίας εἰς τοὺς Ναοὺς. Τοῦτο ὑπεγράμμισθη εἰς τὰ δύο προηγούμενα σημειώματα. Καί τι πλέον ὁμως προσαπαιτεῖται, τὸ ὁποῖον ἀφήκαμεν ἐπίτηδες τελευταῖον καὶ εἰς τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ ἀποδίδωμεν μεγίστην σημασίαν, ἀκριβῶς ἐὰν ἐνδιαφερώμεθα σοβαρῶς νὰ ὑμνήται ὁ Εὐλογητὸς Κύριος, ὅπως ἀρμόζει. Εἶναι ἀνάγκη δηλ. νὰ δημιουργήσωμεν Ἱεροψάλτας μὲ ἦθος, εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι εἰς τὸ στοιχεῖον τοῦτο δὲν εἶχεν ἀποδοθῆ μέχρι τοῦδε ὅση ἔπρεπε προσοχὴ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων. Καιρὸς λοιπὸν νὰ γίνῃ ἡ ἐπανόρθωσις. Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροψάλτου δὲν εἶναι ἐπάγγελμα, ἀλλὰ λειτούργημα ἱερὸν, διακονία ἐκκλησιαστικὴ. Πρέπει τοῦτο νὰ γίνῃ συνειδησις ὅλων. Λειτουργὸς τῆς ἱ. ὑμνωδίας εἶναι ὁ Ἱεροψάλτης. Κατώτερος κληρικὸς καὶ «ἔξω τοῦ Ἱ. Βήματος κληρικὸς». Διό, παλαιότερον τὸ ἔργον τῆς ψαλμοδίας ἀνελάμβανον τὰ κατάλληλα πρόσωπα διὰ χειροθεσίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εὐχρῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ τηρῆται καὶ σήμερον*, νὰ ὑποχρεωθοῦν δὲ προσέτι ἀπαξάπαντες οἱ Ἱεροψάλται νὰ φέρονν ράσον κατὰ τὴν θ. λατρείαν διότι προσδίδει σεμνότητα καὶ ἱεροπρέπειαν καὶ ὑποβάλλει οὐκ ὀλίγον. Ἀκόμη δὲ ἀρχαι-

* Μετὰ πολλῆς ἱκανοποιήσεως ἐπληροφορήθημεν ἐσχάτως τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν περὶ χειροθεσίας τῶν ἐν τοῖς Ναοῖς αὐτῆς ὑπηρετούντων Ἱεροψαλτῶν καὶ ἀπονομῆς εἰς αὐτοὺς σχετικοῦ Γράμματος, οὗτινος τὸ κείμενον ἔχει ὡς ἀκολούθως: «Ὁ εὐλαβέστατος... Ἱεροψάλτης τοῦ Ἱ. Ναοῦ... τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγ. Ἀρχιεπισκοπῆς, ἔτιχε τῆς παρ' ἡμῶν κανονικῆς χειροθεσίας εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ψάλλειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς πίστωσιν δὲ τούτου δίδεται αὐτῷ τὸ παρόν...».

Εἰς ἀρχαῖα Εὐχολόγια ἀπαντᾷ εἰδικὴ Ἀκολουθία ἐπὶ χειροθεσίᾳ ψάλτου, ἐντελλομένου «ψάλλειν τῷ Θεῷ ἐν γλυκότητι τὰ ἄσματα τὰ πνευματικά».

ότερον οἱ ψάλλοντες ἴσταντο, ὡς γνωστόν, ἐπὶ τοῦ ἱ. ἄμβωνος. Διὰ τοῦτο καὶ οὐχὶ ψάλτης ἀπλῶς, ἀλλ' Ἱεροψάλτης καλεῖται ὁ ὑμνωδός, τοῦ ὅρου ἀπαντῶντος τὸ πρῶτον ἐν τῇ Παλ. Διαθήκῃ (Α' Ἑσδρα1,14).

Μόνον ὁ ἐντεταλμένος Ἱεροψάλτης, τὸν ὁποῖον συγκινεῖ βαθυτάτα ἡ ὑπόθεσις τῆς θρησκείας καὶ εἶναι θρησκευτικὴ προσωπικότης. Μόνον ψάλτης, ὁ ὁποῖος ἀναβαίνει μὲ εὐλάβειαν εἰς τὸ στασίδι καὶ μὲ συναίσθησιν, ὅτι ἐκτελεῖ ὑμνωδίαν, ψάλλει ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ ὡς συμπαραστάτης τοῦ λειτουργοῦ ἱερέως, μὲ σκοπὸν νὰ συμβάλλῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν προσευχητικὴν ἀνάτασιν τῶν πιστῶν. Μόνον ὑμνωδός, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν ἢ θλιβερὰ τοῦ τροπαρίου ὁμολογία: «Πολλάκις τὴν ὑμνωδίαν ἐκτελεῶν, εὐρέθη τὴν ἁμαρτίαν ἐκπληρῶν, τῇ μὲν γλώττῃ ἄσματα φθεγγόμενος, τῇ δὲ ψυχῇ ἄτοπα λογισόμενος...». Μόνον μουσικός, ἀπὸ τὰς χορδὰς τῆς ψυχῆς τοῦ ὁποῖου ἀναδίδονται ἠθικαὶ ἁρμονίαι πολλὰ γλυκύτεραι ἀπὸ ἐκεῖνας τὰς ὁποίας παράγει ὁ λάρυξ του, ἡ δὲ ἱ. ψαλμοδία ὡς ἀνάβλωσμα ἀναγεννημένης καρδίας καὶ ὡς θυμίαμα ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Κυρίου ἀνέρχεται, διότι προσφέρει «καρπὸν χειλέων διὰ παντὸς τῷ Θεῷ». (Ἑβρ. 13,15). Μόνον μύστης τῆς τοιαύτης διπλῆς καὶ ἀξιοθαυμάστου ἁρμονίας θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον ἀξίως, νὰ συγκινῇ καὶ κατανόσῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἐκκλησιαζομένων, κατευθύνων αὐτὰς πρὸς οὐρανόν. Πρέπει νὰ ἀγαπᾷ βαθύτατα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν τέχνην του τὴν ἱερὰν ὁ Ἱεροψάλτης, νὰ καλλιεργῇ ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ νὰ τείνῃ πρὸς τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου, νὰ ἐξομολογῆται καὶ μεταλαμβάνῃ τακτικῶς τῶν Ἀχράντων μυστηρίων, δίδων — αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του — τὸ παράδειγμα καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς, τοὺς ὁποῖους ἐκπροσωπεῖ ἐν τῇ ψαλμοδίᾳ. «Φωναῖς αἰσίαις» (ἢ καὶ «ὀσίαις», ὡς τινες διορθοῦν) πρέπει νὰ ἀναμέληται τοὺς ὕμνους, «μυστικῶς εἰκονίζων τὰ Χερουβεῖμ», τὰ ὁποῖα ἀπαύστως ὑμνοῦν τὸν Παντευλόγητον Κύριον, κυκλοῦντα τὸ οὐράνιον Θεοσιαστήριον. Θὰ ἔχῃ ὁμοῦς καὶ εἰς αὐτὸν προηγηθῇ μυστηριωδῶς ὁ δι' ἄνθρωπος πυρός, κρατούμενον διὰ λαβίδος ὑπὸ ἐνὸς Σεραφεῖμ,

ἐξαγνισμὸς τῶν χειλέων του, ὡς τὸ συμβολικὸν ὄραμα τοῦ Ἡσαΐου ὑπεδήλωσεν (6, 6-7). Μόνον «ψυχαῖς καθαραῖς καὶ ἀρρωπώτοις χείλεσι» δέον νὰ ἀναπέμπεται ἡ πρὸς τὸν Καθαρὸν καὶ Ἁγίον δοξολογία, διότι, ὡς βεβαίῳ τὸ Πνεῦμα, «οὐχ ὠραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ» (Σοφ. Σειρ. 15,9). Συναφὲς εἶναι καὶ τὸ ἐν τῇ Κ.Δ. λεχθὲν «ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει» (Ἰω. 9,31), ὅσον καὶ ἂν οὗτος (ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμετανόητος ἁμαρτωλὸς) εἴναι καλλίφωνος καὶ δόκιμος ἐκτελεστής τῆς πρὸς Θεὸν ἐμμελοῦς προσευχῆς. Τὰ ἐξωτερικὰ προσόντα τοῦ ψάλτου καθαγιάζει ἡ εὐσέβεια καὶ ἀρετή. Ψάλλτης, ἐπομένως, τὴν ζωὴν τοῦ ὁποίου χαρακτηρίζει ἡ ἠθικὴ ἀκαταστασία, τὴν δὲ παράστασιν ἐν τῷ Ναῶ ἢ ἀνευλάβεια, ὁ ἐγωϊσμὸς, ἡ ἐπιδεικτικίαις καὶ ἐριστικῇ διάθεσις πρὸς συναδέλφους του καὶ πρὸς κληρικοὺς ἀκόμη, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ χεῖλη τώρα μὲν ὑμνοῦν τὸν Θεόν, διὰ νὰ Τὸν ὑβρίσουν ὅμως ἔπειτα (διὰ τῆς βλασφημίας), τοῦ ὁποίου, τέλος, ἡ ψυχὴ ἔχει καταστήσει δούλην ποικίλων παθῶν (ὅπως ἡ μέθη, ἀκολασία κ. ἄ.) — ὁ τοιοῦτος δὲν δύναται, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ καταλαμβάνῃ τὸ ἀναλόγιον καὶ νὰ ψάλλῃ, ὅσον — τὸ τονίζομεν καὶ πάλιν — ὅσον τεχνίτης καὶ καλλίφωνος καὶ ἂν εἶναι. Εἶναι βέβηλος! Ὑπενθυμίζομεν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὸν ὠραῖον στίχον τῶν Καταβασίων, δυνάμενον νὰ ἔχη τὴν ἐφαρμογὴν του καὶ προκειμένου περὶ τῆς ὑμνωδίας: «Ψαυέτω μεθαμῶς χεῖρ ἀμυήτων»! (ἔνθα μάλιστα τὸ ρῆμα ψαύω, σχετιζόμενον ἐτυμολογικῶς πρὸς τὸ ψάλλω-ψαύω διὰ τῶν δακτύλων τὰς χορδὰς μουσικοῦ ὄργάνου, ἄδω-προϋποθέτει πολλὴν τὴν εὐλαβῆ προσοχήν, ἰδίᾳ προκειμένου περὶ τοῦ ἔργου τῆς ὑμνολογίας τοῦ Θεοῦ, εἰς ὃ, ὡς εἰς ἱερὰν Κιβωτόν, ἐγγίζει τις μὲ δέος καὶ ἀνάλογον ψυχικὴν προετοιμασίαν).

Ἄλλὰ θὰ χρειασθῆ νὰ συνεχίσωμεν, ἐπιμένοντες εἰδικώτερον εἰς τὸ ζήτημα τοῦ οὐχὶ σπανίως ἀπαντωμένου ψαλτικοῦ ἐγωϊσμοῦ.

Πρωτος. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

Η ΧΗΡΑ ΤΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει πρὸ μικροῦ καὶ ἤδη ἄρχισε νὰ νυκτώνῃ. Ὁ Γιάννης ὁ Μουτζούρης, μὲ τὸ γαϊδουράκι του, φορτωμένο ξυλάρια καὶ χαμόκλαδα, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸ χωράφι. Ἀπὸ τὴν μακρὰν ἄμμον τὴν ἐκτεινομένην παρὰ τὸν αἰγιαλόν, εἶχεν ἀναβῆ τὸν λοφίσκον, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἐλεύκαζον τὰ Μνημούρια, ἤτοι τὸ κοιμητήριον, πρὸς δυσμὰς τῆς πολίχνης, καὶ παρεπορεύετο τὸν χαμηλὸν λιθόκτιστον περίβολον, τὸν ὁποῖον εἶχε κτίσει πρὸ ὀλίγου περὶ τοῦ τάφου ἡ δημοτικὴ ἀρχή.

Ἡ σελήνη ἔφεγγεν ἀποβραδὶς. Ἐσωθεν τοῦ μικροῦ τοίχου, ὁ μπάρμπα Γιάννης εἶδε μίαν σκιάν, νὰ ἴσταται ἄνωθεν ἐνὸς τάφου, καὶ πότε νὰ κλίνη εἰς τὰ ἔμπρός, ὡς νὰ ἔκαμνε γονυκλισίας, ἢ νὰ ἔσκαπτε τὴν πικρὰν μουχλιασμένην γῆν. Ὁ Γιάννης ἐπαραξενεύθη. Ἐστάθη μίαν στιγμὴν κ' ἐκύτταξε. Ἐπειτα ἐφώναζεν εἰς τὸ ὄναρίον του, τὸ ὁποῖον εἶχε προβῆ ὀλίγα βήματα, τὴν συνήθη συλλαβὴν, εἰς ἣν ὑπήκουεν ἐκεῖνο διὰ νὰ σταθῇ. Τὸ ζῶον ἔσταμάτησε, καὶ ὁ Γιάννης, περίεργος ἔτρεξε πρὸς τὴν πύλην τοῦ κοιμητηρίου.

Δὲν εἶχον παρέλθει τρία ἔτη, ἀφότου εἶχε κατασκευασθῆ ἡ πύλη αὕτη, ὅτε εἶχε κτισθῆ ὁ περίβολος, καὶ τὸ ἐν θυρόφυλλον τῆς πύλης εἶχεν ἐκριζωθῆ ἡδὴ ἀπὸ τοὺς στρόφιγγάς του καὶ ἐκεῖτο καταγῆς. Ὁ Γιάννης ὁ Μουτζούρης εἰσῆλθεν, ἔκαμε τὸν σταυρόν του πρὸς τοὺς σταυροὺς καὶ τοὺς τάφους, καὶ μὲ τὰ τσαρούχια του τὰ σχιχτοδεμένα περὶ τὰ σφυρά, μὲ τὸ ἐλαφρὸν βῆμά του, ἔφθασε πλησίον τοῦ ὄρωμένου ἀνθρώπου, ὅστις ἀνύποπτος καὶ ἐκδοτος εἰς τοὺς ἰδίους λογισμοὺς του, ἐξηκολούθει νὰ κάμνῃ σταυροὺς καὶ μετανοίας ἐπάνω εἰς τὸ νεκρικὸν χῶμα. Ὅταν ἐπλησίασεν ὁ μπάρμπα Γιάννης εἶδεν, ὅτι ὁ τάφος ἐπάνω τοῦ ὁποίου ἴστατο ὁ ξένος, ἐφαίνετο εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης πολὺ νεοσκαφῆς, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔφερε σχεδὸν ὡς σχῆμα καλογήρου. Ἐφόρει ράσον, πλὴν ὄχι καλυμμαύχιον, ἀλλὰ μαύρην σκουφίαν.

Ὁ Γιάννης τοῦ ἐφώναζεν·

— Ἐ! τί κάνεις ἐδῶ;

Καὶ ἀφοῦ εἶπε τοῦτο, ἦλθε πλησιέστερα. Ὁ ξένος ἦτο γέρων μὲ λευκὴν γενειάδα, ἄγνωστος. Ὁ Γιάννης δὲν τὸν εἶχε ξαναἰδεῖ ποτέ του.

Ὁ ἄνθρωπος ἐστάθη, τὸν ἐκύτταξε, καὶ δὲν τοῦ ἀπήντησε. Μόνον ἔπαυσε τὰς γονυκλισίας.

Ὁ χωρικὸς τοῦ εἶπε «καλησπέρα», εἶτα ἐπανέλαβε.

— Δὲν σ' ἔχω ξαναδεῖ. Μήπως εἶσαι ἀπὸ τὸ Μοναστήρι! Πῶς ἔτυχε;.....

Ὁ ἄνθρωπος ἐψιθύρισεν·

— "Εἰ ἔτσι... μὴν ἐρωτᾷς!...

Κι' ἐσιώπησεν. Ὁ Γιάννης ἐκύτταξε τὸν νεόσκαπτον τάφον, τὸν ἄνευ λευκοῦ μνήματος ἐπὶ τῆς κορυφῆς, πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, ὅποια ἐκόσμουσαν ὄλους τοὺς ἄλλους τάφους. Μόνον πρόχειρος, ξύλινος σταυρὸς ἐσημείωνε τὸ μέρος τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ.

— Αὐτὸς ὁ τάφος θὰ εἶναι τῆς γριᾶς Χρυσῆς τῆς Κουφῆς, ποὺ τὴν ἔθαψαν σήμερα. Δὲν ἤμουν ἐδῶ τὴν ἡμέρα, μὰ εἶχα μάθει ἐψὲς τὸ βράδυ πὼς εἶχε τελειώσει. Αὐτηνῆς εἶναι, ἢ δὲν ξέρεις;

— Ναι, εἶπεν ὁ ξένος. — Τὴν ἐγνώριζες; Καὶ κάνεις μετάνοιες γιὰ τὴν ψυχὴ της;

— Γιὰ τὴν ψυχὴ τῆ δικῆ μου τὸ περισσότερο, εἶπεν ὁ γέρον.

— Ἡξέρες ποιά ἦτον αὐτή;

Ὁ ξένος ἔσεισε μετὰ δισταγμοῦ τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ, ναι καὶ ὄχι.

Ὁ μπάριμπα Γιάννης ἔμεινε συλλογισμένος πρὸς στιγμὴν, εἶτα εἶπεν.

— Ἐκεῖ πέρα, σιμὰ στὸ δρόμο, εἶναι ἡ καλύβα μου. Βλέπεις ἐκεῖ κοντά, στὸ καπηλειὸ τοῦ γείτονά μου, τοῦ Ἄντωνη τοῦ Μποτσάνη. Θὰ ξεφορτώσω τὸ ζωντόβολο στὴν αὐλή, καὶ θὰ καθίσω κι ἐγὼ λίγη ὥρα δίπλα, στὸ καπηλειό, νὰ πιῶ ἕνα ρακάκι, νὰ ἔξαποστάσω. Ἄν θέλῃς, πάτερ, ἔλα νὰ σὲ κεράσω, νὰ κάνουμε κουβέντα. Θὰ σοῦ πῶ τί ξέρω γι' αὐτὴν τὴν μακαρίτισσα, Θεὸς σχωρέσ' την, ποὺ βάλανε σήμερα ἐδῶ... Ἄν θέλῃς καὶ τοῦ λόγου σου, πές μου ὅ,τι ξέρεις... Ἄλλοιῶς μὴ λές, δὲν σὲ βιάζω.

Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας, ὁ μπάριμπα Γιάννης ὁ Μουτζούρης ἔπινε τὸ ρακὶ του στὸ καπηλεῖον τοῦ Ἄντωνη τοῦ Μποτσάνη. Ἐκεῖ ἦλθε καὶ ὁ ξένος γέρον, ὁ ἔχων σχῆμα καλογήρου.

Ἐπάνω εἰς δύο κούτσουρα, ἐμπηγμένα κάτω εἰς τὴν γῆν, ἐκάθησαν οἱ δύο συμπόται. Μέγα μάρμαρον ἄξυστον ἐχρησίμευεν ὡς τραπέζι καταμεσῆς.

— Τὸ λοιπόν, ἄρχισεν ὁ μπάριμπα-Γιάννης μετὰ τὴν πρώτην θόσιν τῆς ρακῆς τὴν ἐγνώριζες τὴ γριὰ Χρυσῆ;

— Ἐγνώρισα λίγο τὸν ἄνδρα της, εἶπε μετὰ δισταγμοῦ ὁ ξένος.

— Ποῖον ἀπ' ὄλους; Γιατὶ αὐτὴ εἶχε πάρει τρεῖς ἄνδρες.

— Τὸ πρῶτον, καὶ τὸν καλλίτερον, εἶπεν ὁ καλόγηρος... Ὁ Θεὸς νὰ ἐλεήσῃ τὴν ψυχὴ μου! Εἶμαι πολὺ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος!..

Καὶ ἡ φωνὴ του ἐγινε θρηνώδης. Ἀφῆκεν βαθὺν στεναγμόν.

— Πές μου, τί τρέχει, πάτερ; Εἶμαι περίεργος, ἐπανέλαβε ὁ μπάριμπα Γιάννης.

— Πές μου πρῶτα τί ξέρεις, τοῦ λόγου σου, εἶπεν ὁ ξένος γέρον.

Ὁ Γιάννης, ἔπινε δευτέραν καταπιὰν ρακίου, καὶ εἶπε:

— Μὰ εἶμαι πολὺ περίεργος... Ἐπειτα, δὲν ξέρω ποιὸς εἶσαι καὶ πῶς βρέθηκες ἐδῶ... Δὲν μοῦ εἶπες, ἀπάνω στὸν Εὐαγγελιστό, στὸ Μοναστήρι, βρίσκεισαι; Βέβαια, ἀπ' τὸν τόπο δὲν εἶσαι... Τί σχέσι ἔχεις ἐσὺ μὲ τὴν πεθαμένη κι ἀπὸ ποῦ κι ὡς ποῦ;

Ὁ ξένος μετὰ μικρὰν σκέψιν ἀπήντησε:

— Μοναχὸς σου δὲν εἶπες: «Θὰ σοῦ πῶ. κι' ἂν θέλῃς καὶ σύ, πές μου, ἀλλοιῶς μὴ λές, δὲν σὲ βιάζω»; Ἐπειτα, αὐτὸ ποῦ μπορῶ νὰ σοῦ πῶ εἶναι μόνον μιὰ ἄκρη ὅλης τῆς κουβέντας, ὅπου ἐγὼ ὀφείλω νὰ τὸ πῶ στὸν πνευματικόν... Σοῦ εἶπα, εἶμαι ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος!

— Καὶ δὲν ἔχεις ἐξομολογηθῆ;

— Πολλὲς φορές... Μὰ ἡ συνείδησίς μου μὲ πειράζει ἀκόμα. Ὁ λογισμός μου δὲν ἀναπαύεται. Αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα, ποῦ δὲν ξεχνιέται!

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ Γιάννης, αἰσθανόμενος κάτι ὡς φόβον εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον, ποῦ ἔδιδεν εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν τοῦ ὀ γνωστος.

— Ἀλήθεια! ἐπανέλαβεν ὁ ἄγνωστος. Κι' αὐτὸ ποῦ μπορῶ νὰ πῶ ἐγὼ, ἐσὺ δὲν τὸ ξέρεις, κι' ἂν θέλω σοῦ τὸ λέω, μόνο διὰ νὰ ξαλαφρώσω τὴν συνείδησίν μου... Ἐνῶ, ... αὐτὸ ποῦ μπορεῖς νὰ μοῦ πῆς ἐσὺ, ἐγὼ μπορεῖ νὰ τὸ ξέρω καλλίτερα ἀπὸ σένα, καὶ μοῦ τὸ πῆς, δὲν τὸ πῆς, ἐγὼ δὲν ἔχω καμμιά περίεργεια. Μόνον, ἂν μοῦ πῆς, μὲ τὴν κουβέντα, θὰ μοῦ ἔρθῃ κι' ἐμένα ὀρεξι νὰ πῶ τὸ δικό μου.

Ὁ Γιάννης ἐπανέλαβεν·

— Εἶπες, αὐτὸ ποῦ μπορῶ νὰ σοῦ πῶ, ἐσὺ τὸ ξέρεις;

— Ναί, εἶπεν ἀδιστακτικῶς ὁ ξένος· τὸ πῶς δηλαδὴ ἐχάθη στὴν Πόλι ὁ πρῶτος ἄνδρας τῆς μακαρίτισσας... ποῦ τὸν ἐκρέμασαν ἄδικα οἱ Τούρκοι... κι' ἐμοσχοβόλησαν τὰ κόκκαλά του! Ἄ! ὁ Θεὸς νὰ ἐλεήσῃ τὴν ψυχὴν μου!...

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ξένου ἔτρεμεν.

Ὁ Γιάννης εἶπε.

— Τότε νὰ πάρουμε ἓνα δεῦτερο τσίπουρο.

Ἐκραξε τὸν κάπηλον, τοῦ παράγγειλε νὰ φέρῃ δύο ρακιά, κι' ἐπάνω εἰς τὸ ρακὶ ἄρχισε νὰ διηγῆται, ὅ,τι εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους συντοπίτας του.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχε ταφῆ εἰς τὸ μικρὸ κοιμητήριον τῆς πολίχνης ἡ γραῖα Χρυσὴ ἡ Κωφὴ!

Αὕτη ἦτο τρὶς χήρα. Ὁ πρῶτος σύζυγός της ὑπῆρξεν ὁ νεαρὸς ναυτικὸς Κωνσταντῆς τοῦ Ματαρώνα, κρεμασθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος, ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος. Εἶχαν νυμφευθῆ πρὸ ἑνὸς

ἔτους. Ἡ Χρυσῆ εἶχε γεννήσει θυγάτριον. Ὁ σύζυγός της, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως, ἐμβακαρίσθη ὡς συνήθως μὲ τὸ καράβι τοῦ πατρός του, τοῦ ὁποίου ἦτο κυβερνήτης, κί' ἐπῆγεν εἰς τὴν Πόλιν, ὅπου ἐμπορευέτο οἶνους καὶ ἔλαια.

Τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, παρὰ τὴν ἀποβάθραν τῆς Σταμπούλ, ὅπου ἦσαν ἀραγμένα πολλὰ ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ καΐκια, προερχόμενα ἀπὸ τὰς νήσους καὶ ἀπὸ τὴν Ἀσπρην Θάλασσαν (τὸ Αἰγαῖον πέλαγος), ἀνάμεσα εἰς πολλὰ καΐκια, τὰ ὅποια ἐπαλοῦσαν εἰς τοὺς Τούρκους ἔλαια, ἐλαίας, ρακὴν, σῦκα, σταφίδα, καὶ ἄλλα προϊόντα, εἶχε συμβῆ, διὰ λόγους συμφέροντος, φιλονεικία τις μεταξὺ Χριστιανῶν πωλητῶν καὶ Ὀθωμανῶν ἀγοραστῶν, καὶ εἰς Ἕλληνα ναύτης εἶχε φονεύσει ἕνα Τούρκον κτυπήσας αὐτὸν μὲ κώπην.

Ὅταν ἡ ἐξουσία ἔμαθε τὸν φόνον, καὶ ἀνέσυρεν ἀπὸ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης τὸ πτώμα τοῦ Τούρκου, συνέλαβεν ὡς ὑπόπτους πέντε ἢ ἕξ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ Κωνσταντής.

Οὐδεὶς ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν πράξιν, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἐσπευδε νὰ καταμαρτυρήσῃ ἢ νὰ ἐγκαλέσῃ ἄλλον ὡς ἔνοχον. Μόνον δύο ἐκ τῶν ἀνακρινομένων εἶπον, ὅτι ὁ φόνος εἶχε συμβῆ πλησίον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτο δεμένον τὸ καράβι τοῦ Ματαρώνα, καὶ ὅτι ὁ καπετὰν Κωνσταντής εὐρίσκετο πάντοτε ἐπὶ τοῦ πλοίου, μόνον δὲ κατὰ Κυριακὴν πρωτῆ, ὅταν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἢ καὶ τὸ Σάββατον ἐσπέρας ὅταν εἶχε λογαριασμοὺς νὰ κανονίσῃ, ἐξήρχετο εἰς τὴν ξηρὰν.

Τότε οἱ Τούρκοι ἐκράτησαν ὡς μᾶλλον ὑποπτον τὸν Κωνσταντὴν τοῦ Ματαρώνα ἀπολύσαντες τοὺς ἄλλους.

Ἀνέκριναν διὰ τῆς βασιάνου τὸν Κωνσταντὴν!

— Γκιαούρ! Κιοπέκ! Ἐσὺ τὸν σκότωσες!

— Ὅχι... κατὴ ἐφέντη ὀρκίζομαι!

— Ὅχι, καὶ ποιὸς τὸν ἐσκότωσε;

— Δὲν εἶδα.

— Ὁ καυγᾶς ἐγίνε πολὺ κοντὰ στὸ καΐκι σου.

— Δὲν ξέρω, ἀν ἦτο πολὺ κοντὰ! Ἦταν νύκτα ἀπὸ βραδὶς

Ἐγὼ ἐκοιμόμουν. Ἄκουσα μόνον φωνές. Ἄκουσα καὶ τὸν σκύλον μας νὰ γαυγίζῃ. Ἐαφνίστηκα. Σηκώθηκα, κί' ἐβγῆκα στὴν κουβέρτα. Κυττάζω, ψυχὴν δὲν εἶδα. Τὸ πρωτὶ ἔμαθα πὼς εἶχε γίνε φονικό.

— Κί' οἱ συντροφοὶ σου;

— Τοὺς συντρόφους μου τοὺς ἐξέτασες, κατὴ ἐφέντη. Ἡ ἀφεντιά σου ξέρεις τί σοῦ εἶπαν.

Οἱ δύο σύντροφοι τοῦ Ματαρώνα, οἵτινες ἀπετέλουν προσωρινῶς τὸ μόνον πλήρωμα τοῦ πλοίου, ἐνόσω τοῦτο εὐρίσκετο δε-

μένον εἰς τὴν σκάλαν, εἶχον συλληφθῆ, μετὰ τῶν ἄλλων ὑπόπτων, καὶ ἀπολυθῆ, εἶχον καταθέσει ὁμοίως, ὅτι ἐκοιμῶντο καὶ δὲν εἶδαν τίποτε.

Ὁ Τοῦρκος δικαστῆς μετεμελήθη, διότι τοὺς ἀπέλυσε, καὶ ἔστειλε νὰ τοὺς συλλάβῃ ἐκ νέου. Τοὺς ἔφεραν εἰς ἀντιπαράστασιν μὲ τὸν πλοίαρχόν των. Οἱ ἄνθρωποι ἐβεβαίωσαν μεθ' ὅρκου ὅτι δὲν εἶδαν τίποτε. Καὶ πάλιν τοὺς ἀπέλυσε ὁ δικαστῆς.

Μετὰ τὴν ἀποπομπὴν τούτων, ἡ ἀνάκρισις τοῦ Κωνσταντῆ ἔγινε συντονωτέρα.

— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ δικαστῆς, ὁ ἓνας δὲν ξέρει, ὁ ἄλλος δὲν εἶδε τίποτε. Ποιὸς λοιπὸν τὸν ἐσκότωσεν. Μήπως ὁ Μουσουλμάνος ἐσκοτώθη μόνος του;

— Ὁρκίζομαι στὴν πίστι μου, εἶμαι ἀθῶος, εἶπεν ὁ Κωνσταντῆς.

— Τί, ὀρκίζεται στὴν πίστιν του; ὑπέβαλεν εἰς γηραιὸς Τοῦρκος, παρὼν εἰς τὴν ἀνάκρισιν. Ἡ πίστις του εἶναι ψεύτικη.

— Ὁχι, εἶναι ἀληθινή εἶπεν αὐθορμήτως καὶ μετὰ θάρρους ὁ Κωνσταντῆς.

Ὁ λόγος οὗτος ἠρέθισε τοὺς Τοῦρκους. Ὑβρισαν τὸν νέον Χριστιανὸν «Κιοπόγλου, κιοπέκ!» Εἶτα τὸν ἔστειλαν εἰς τὸ ὑγρὸν σκοτεινὸν βουδρούμι, ὅπου τοῦ ἔδωκαν ἀρκετοὺς ραβδισμούς. Μετ' ὀλίγας ὥρας ἔστειλαν πάλιν νὰ τὸν φέρουν καὶ τὸν ὠδήγησαν ἐνώπιον τοῦ Μολλά.

Καὶ πάλιν ἄρχισεν ἡ διπλῆ βάσανος τῆς ἀνακρίσεως δι' ἔργου καὶ λόγου. Ἐγύρισαν τὰς δύο χεῖρας τοῦ δεσμώτου ὀπίσω εἰς τὰ νῶτα του.

Ὁ ὠραῖος ροδοκόκκινος νέος, μὲ τὸν ξανθὸν μύστακα, ἔπασχε δεινῶς, καὶ αἱ κόραι τῶν ὀμμάτων του, ἐφαίνοντο ἔτοιμοι νὰ πεταχθῶσιν ἔξω ἀπὸ τὰς κόγχας.

— Γκιαοῦρ, ντομούζ! θὰ ὁμολογήσης; Ἐσὺ τὸν ἐσκότωσες.

— Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθειαν, εἶμαι ἀθῶος.

— Τότε, ἀφοῦ λέγει τὴν ἀλήθειαν, πῶς εἶναι ἀθῶος, εἶπε πάλιν ὁ γηραλέος Τοῦρκος ὅστις παρίστατο εἰς τὰς ἀνακρίσεις, ἅς γίνῃ Μουσουλμάνος, νὰ τὸν πιστεύσωμεν!

— Γίνεσαι Μουσουλμάνος;

— Ὁχι!

— Θὰ σὲ κρεμάσω!

Ὁ νέος ἐλιποψύχησε πρὸς στιγμὴν.

— Γίνεσαι;

Ὁ Κωνσταντῆς ἐσιώπα.

— Θὰ κρεμασθῆς.

— Ἄς!...

- Καὶ πάλιν.
— Γίνεσαι Τοῦρκος;
— "Ὁχι!...
— Σύρτε τον στήν κρεμάλα! ἔκραξεν ἀγρίως ὁ Μόλλας.
'Ο γηραλέος Τοῦρκος ἐκρότησε τὰς παλάμας.
Τὸν ἔφεραν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Ἠτοίμασαν τὴν ἀγχόνην.
— Ἐσχότωσες τὸν ἄνθρωπον!
— "Ὁχι!
— Γίνε Τοῦρκος!
— Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ!!...
Δύο ἢ τρεῖς Τοῦρκοι μὲ πλατέα σαρίκια, παριστάμενοι εἰς τὸν ἀπαίσιον τόπον ἄρχισαν νὰ νουθετοῦν τὸν κατάδικον.
— "Ἐλα εἰς ἀληθινὴν πίστιν, ἄνθρωπε νὰ γλυτώσης... Δὲν λυπᾶσαι τὰ νειάτα σου;
— Γίνε, γχιουζέλ, Γκιαούρ, γίνε Τοῦρκος! Δὲν ἔχεις γονεῖς;
Δὲν λυπᾶσαι τὴ μάνα σου;
— Παντρεμένος εἶσαι; Δὲν λυπᾶσαι τὰ παιδιὰ σου;
'Ο Κωνσταντῆς εἶχε ὀλιγοψυχῆσει καὶ πάλιν. Ἐκρατήθη ἡ φωνή του.
— Θὰ γίνης; Τ' ἀπεφάσισες;
— "Ὁχι! Δὲν κολάζω τὴν ψυχὴ τοῦ νουνοῦ μου, ποῦ μ' ἐβάφτισε.
'Ο δήμιος ἔσυρε τὸ σχοινίον.
— Θὰ γίνης Τοῦρκος;
— Ἡ τελευταία ὥρα σου!
— "Ὁχι δὲν κολάζω τὸν νουόν μου!
'Ο δήμιος ἐτοίμασε τὴν θηλειάν.
— Σύρτε λοιπὸν εἰς τὸν "Αδην, ἄπιστε!
— Μνήσθητί μου, Κύριε!...
Καὶ μετ' ὀλίγα λεπτά ὁ νέος ἤσπαιρε, κρεμάμενος εἰς τὴν ἀγχόνην.
Μετὰ τρία ἔτη, οἱ ναυτικοί, οἱ παλαιοὶ γείτονες τοῦ πλοίου τοῦ Ματαρώνα παρὰ τὴν ἀποβάθραν τῆς Σταμπούλ—ἐξ ὧν πολλοὶ κατήγοντο ἐκ Ρόδου—οἷτινες ἐγνώριζον τὴν ἀθωότητα τοῦ νεαροῦ πλοιάρχου Κωνσταντῆ, καὶ εἶχον μάθει ἐν καιρῷ, ποῦ ἀκριβῶς εἶχε ταφῆ τὸ λείψανόν του, ἐπῆγαν κρυφίως εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῶν καταδίκων καὶ ἀνέσκαψαν τὸν τάφον. Τὰ κόκκαλα τοῦ Κωνσταντῆ, κατακίτρινα, ἐμοσχοβολοῦσαν ὡσάν ἀπὸ ρόδα καὶ βασιλικόν. Οἱ Ροδῖται τὰ ἐπῆραν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ τὰ μετέφεραν εἰς τὴν πατρίδα των, ὅπου ἀπέθηκται εἰς τὸ ἱερὸν βῆμα παρεκκλησίου, ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζα.
Εἰς τὸ χωρίον τοῦ Κωνσταντῆ, οἱ συγγενεῖς του ἔμαθαν, μετὰ καιρόν, ὅτι «τὸν ἐκρέμασαν ἄδικα οἱ Τοῦρκοι στήν Πόλι». Ἡ νέα

Κ' σῆ (Χρυσῆ), ἡ νεόνυμφος, μὲ τὸ βρέφος εἰς τοὺς κόλπους της, ἔκλαισε τὸν σύζυγόν της, ἐφόρεσε μαῦρα, καὶ μετὰ δύο ἔτη τὸν ἐξέχασε καὶ ἦλθεν εἰς δεῦτερον γάμον.

Ὁλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν γάμον εἶδε ὄνειρον. Τῆς ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον της, ὁ πρῶτος σύζυγος, ὁ Κωνσταντῆς, μὲ τὴν θηλεᾶν εἰς τὸν λαιμόν.

— Χρυσῆ, μ' ἐξέχασες;

— Ἡ Χρυσῆ ἐξύπνησε μὲ πυρετόν, καὶ μὲ βοήν εἰς τὸ ἔν ὄπιόν. Εἶχε μείνει ἔγκυος· ἐγέννησε μὲ πόνους καὶ μὲ βάσανα. Ἄμα ὡς ἐτέχθη τὸ βρέφος, ἀπέθανε τὸ πρῶτον παιδίον τὸ ἐκ τοῦ Κωνσταντῆ. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀπέθανε καὶ ὁ δεῦτερος σύζυγός της. Ἡ Χρυσῆ ἐπένησε καὶ τὸν δεῦτερον σύζυγον. Εὐθύς ὕστερον ἀπέθανε καὶ τὸ τέκνον, τὸ ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου. Μετὰ τρία ἔτη ἡ Χρυσῆ ἐξέχασε καὶ τ' ὄνειρον, καὶ τὸν δεῦτερον σύζυγον, καὶ τὰ δύο τέκνα: Ἄλλ' ἦτο νέα ἀκόμη, μόλις τριακοντοῦτις. Οἱ συγγενεῖς της τὴν ἐπεισαν νὰ νυμφευθῆ καὶ ἐκ τρίτου.

Ὁλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν τρίτον γάμον, βλέπει καθ' ὕπνον τὸν Κωνσταντῆν, μὲ ἓν σημεῖον ὡς αὐλακα γύρω εἰς τὸν λαιμόν.

— Χρυσῆ, ὄλο μὲ ξεχνᾷς;

Ἡ Χρυσῆ ἐξύπνησε πυρέσσουσα, καὶ μὲ βοήν εἰς τὸ ἄλλο ὄπιόν, τὸ ὑγιές. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀπέθανεν ὁ τρίτος σύζυγος ἡ δὲ Χρυσῆ ἐκωφάθη καὶ ἀπὸ τὰ δύο ὄτα.

Αὐτὴ ἡ γρηᾶ Κ' σῆ,— ἡ Κουφή, καθὼς τὴν ὠνόμαζαν ὄλοι, εἶχε ταφῆ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν διηγήθη ὁ Γιάννης ὁ Μουτζούρης εἰς τὸν γηραιὸν ξένον, τὸν ὁποῖον εἶχε συλλάβει προσευχόμενον ἐπάνω εἰς τὸν τάφον.

Οὗτος εἶχεν ἀκούσει ἀπλήστως τὴν διήγησιν. Εἶτα ἔπιε τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ ρακιοῦ καὶ εἶπεν·

— Ἔτσι ἔγινε, ὅπως τὸ εἶπες.

— Λοιπὸν ὄλα τὰ ἤξευρες;

— Ναί, καὶ κάτι παραπάνω.

— Ἄ! ἂν θέλῃς νὰ μοῦ πῆς, τί εἶν' αὐτὸ τὸ παραπάνω;

— Ὅτι λείπει ἀπὸ ὅλην τὴν ἱστορίαν.

— Τί λείπει;

— Τὸ ποῖος εἶχε σκοτώσει τὸν Τοῦρκο, κι' ἐκρύφθη, κι' ἐγλύτωσε.

Καὶ τοῦτο λέγων ὁ ξένος ἐσηκώθη νὰ φύγῃ.

Ὁ Γιάννης ἀνοῖξε μεγάλως τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὸ στόμα.

— Αὐτὸς εἶσαι ἐσύ!

Ὁ ξένος ἔφυγε μὲ ταχὺ βῆμα, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἔγινεν ἄφαντος. Ὡς τελευταίαν ἡχώ, ἡ αὔρα ἔφερεν εἰς τὰ ὄτα τοῦ Γιάννη τὴν φράσιν αὐτὴν· — Ὁ Θεὸς νὰ ἐλεήσῃ τὴν ψυχὴν μου!

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Προσφορά εὐπρόσδεκτη καὶ εὐχαριστότατη.

Ὅποιος μᾶς παρακινεῖ καὶ μᾶς προτρέπει σ' ἐκεῖ-
να πού κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὰ ἐπιθυμοῦμε καὶ τὰ λαχτα-
ροῦμε, μοιάζει μὲ τὴν κόρην ἐκεῖνη τοῦ Φαραὼ πού
βρῆκε τὸ Μωϋσῆ, νεογέννητο καὶ τρυφερὸ βρέφος,
μέσα σὲ μιὰ κούνια στὴν ἀκρογιαλιὰ τοῦ Νείλου, καὶ
τὸν παράδωκε στὴν Ἰωχαβέδ, πού βρισκότανε καὶ
παραφύλαγε λίγο μακρύτερα ἀπὸ ἐκεῖ: καὶ πού οὔτε
τὴν ἤξερε καθόλου, οὔτε κι' ἔβαζε διόλου στὸ νοῦ της,
πὼς αὐτὴ ἦτανε ἡ μητέρα τοῦ βρέφους. Τῆς ὑποσχέ-
θηκε λοιπὸν μισθὸ καὶ ἀμοιβή γιὰ τὸν κόπο της καὶ
γιὰ τὴν φροντίδα της νὰ περιποιηθῆ καὶ νὰ θηλάσῃ
τὸ νήπιο ἐκεῖνο, πού αὐτὴ ἦτανε ἡ μάνα του. «Δια-
τήρησόν μοι τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό·
ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν»· (ἀνάλαβε τὴν φροντίδα
γιὰ τὸ παιδί αὐτὸ καὶ βύζαξέ το· κι' ἐγὼ θὰ σοῦ δώσω
τὴν ἀμοιβή σου γιὰ τὸν κόπο σου). (Ἐξοδ. β', 9)
— Μ' ὅλη μου τὴν καρδιά καὶ μ' ὅλη μου τὴν εὐχαρί-
στηση θὰ τὸ κάνω αὐτό, καλὴ μου βασιλοπούλα,
ὅπως καὶ νὰ σὲ λένε, ἢ Θέρμουδη ἢ Μέρρη, εἶτε καὶ
Μιρρίνα.

Ἡ Ἐβραία αὐτὴ, σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, βασιλοπούλα
μας, πὼς καὶ χωρὶς νὰ τῆς δώσης κανένα μισθό, θὰ τὸ
περιποιηθῆ τὸ βρέφος αὐτὸ προθυμότατα καὶ μὲ μεγά-
λη της χαρὰ καὶ θὰ τὸ θηλάσῃ καὶ θὰ τὸ ἀναθρέψῃ μὲ
ἀφοσίωσι. ὦ! καὶ νὰ τῶξερές... αὐτὴ τὸ ἐγέννησε...
Ἐσύ εἶσαι ἡ θετὴ μητέρα τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ, κι' αὐτὴ

είναι ἡ φυσική· καὶ ἀπὸ τὸ σπλάγγνα τῆς μέσα ἐπρόβαλε στὸ φῶς τῆς ἡμέρας... ἀλλὰ σύ, βασιλοπούλα μου, δὲν τὸ ξέρεις αὐτό. "Ὡ! εἶναι πολὺ γλυκὸ τὸ ἔργο πού τῆς ἐμπιστεύθηκες.

Ποῦ εὐρίσκεται τὸ πραγματικὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Μωϋσῆς ἐκεῖνος, πού ἀργότερα ἐπρόκειτο νὰ θάψῃ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τὸν βασιληά τους μαζί μέσα σ' ἓνα θαλασσινὸ καὶ νερόστρωτο τάφο, σὰν νὰ προμήνυσε αὐτό πού θάκανε ἀργότερα, μὲ τὴν Αἰγύπτιο ἐκεῖνο, πού ὅταν τὸν εἶδε νὰ δέρνη ἄδικα καὶ παράδικα κάποιον Ἑβραῖο, «πατάξας ἐφόνευσε, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ»· τὸν ἐκτύπησε καὶ τὸν ἐσκότωσε· καὶ ὕστερα τὸν ἔκρυψε μέσα στὴν ἄμμο (Ἐξοδ. β', 12). Αὐτὸ ἦταν τὸ προοίμιο ἀπὸ τὰ μελλοντικὰ του κατορθώματα, καὶ ἡ πρώτη ἀθλοφορία πού ἔκαμε γιὰ νὰ ὑπερασπισθῆ καὶ γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὸ γένος του.

Ἀφ' οὗ, μὲ τὴ βασιλικὴν ἀνατροφή πού ἐπῆρε, ἐμεγάλωσε πλέον καὶ στὰ χρόνια καὶ σὲ ἀξιοπρέπεια καὶ σὲ δύναμη καὶ σὲ ἀρετὴ, δὲν ἔστερξε νὰ μένῃ περισσότερο καιρὸ μέσα στὰ ἀνάκτορα καὶ νὰ ζῆ ἐκεῖ, μὲ δόξες καὶ μὲ τιμὲς καὶ μὲ κάθε ἀνεση καὶ ἀσφάλεια.

Ἡ ὑψηλὴ υἱοθεσία του ἀπὸ τὴ βασιλοπούλα, πού καταξιώθηκε νὰ λέγεται παιδί τῆς, δὲν τὸν ἐξεκούραζε καὶ δὲν ἀνάπαυε τὴν ψυχὴ του, ἐνόσω ἔβλεπε τ' ἀδέλφια του καὶ τοὺς ὁμογενεῖς του νὰ ταπεινώνονται καὶ νὰ ντροπιάζονται, καὶ τὸν λαὸ τοῦ Κυρίου νὰ ταλαιπωριέται καὶ νὰ καταβασανίζεται φοβερά· «Μέγας γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ· καὶ εἶλετο μᾶλλον συγκαουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν»· (ὅταν ἐμεγάλωσε, ἀρνήθηκε νὰ λέγεται παιδί τῆς κόρης τοῦ Φαραώ· καὶ ἐπροτίμησε νὰ βασανίζεται καὶ αὐτὸς μαζί μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ ἔχῃ μιὰ πρόσκαιρην ἀπόλαυση τῆς ἀμαρτίας) (Ἑβρ. ια', 24, 25). Ἀφῆσε

λοιπόν τ' ανάκτορα, κι' ἐβγήκε νὰ συναντήσῃ τὰ παι-
διά τοῦ Ἰσραήλ, πού τ'άνοιωθε ἀδέλφια του. Εἶδε τὰ
βάσανά τους καὶ τίς ταλαιπωρίες τους. Κι' ἔνοιωσε κι'
αἰσθάνθηκε βαθειὰ τὸν πόνο τους. Κι' ὅταν εἶδε κάποιον
Αἰγύπτιο, νὰ δέρνη βάρβαρα καὶ χωρὶς κανένα λόγο ἕναν
Ἑβραῖο, ἀνάλαβε μ' ὄλο του τὸ δίκιο, νὰ τὸν ὑπερα-
σπισθῇ θερμά, κι' ἐκτύπησε τοὺς ὑβριστὴ του, καὶ τὸν
ἔσωσε καὶ τὸν ἐκδικήθηκε.

Νά, πού βρίσκεται τὸ ἀληθινὸ μεγαλεῖο. Δὲν βρί-
σκεται στὴ λαμπρότητα τοῦ γένους. Οὔτε καὶ στὸν
πλοῦτο. Μὰ οὔτε καὶ στὴν τύχη, καὶ στὴν περίοπτη
θέση καὶ στὰ ὑπεροχικὰ ἀξιώματα· ἀλλὰ στὴν προαί-
ρεση· καὶ στὴν ἐκλογή τοῦ ἄριστου βίου· καὶ στὶς ἀγα-
θοποιεῖες καὶ στὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς. Τότε πραγ-
ματικὰ ὁ Μωϋσῆς ἀναδείχθηκε «μέγας γενόμενος», ὅτι
(ἐγένηκε μέγας).

Γιατὶ ἀληθινὰ μέγας εἶναι, αὐτὸς πού προτιμᾷ
ἀπὸ τὴ ράθυμη καὶ ἀνάμελη ζωὴ τὴ σοβαρὴν ἀπασχό-
ληση καὶ τὴν ἐπίμοχθην ἐργασία. Κι' αὐτὸς πού βάζει
ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα καὶ ἀπὸ τὴν
κούφια καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀλαζονεῖα ματαιοδοξία, τὴν
δυσπραγίαν καὶ τὴν ὀφελίμη δουλειά. Ἐκεῖνος πού
προτιμᾷ τὰ καλὰ καὶ τ' ἀξιώματα κατορθώματα· κι'
ὡς ζῆ μιὰ ταπεινὴ ζωὴ καὶ ὡς κακουχίεται, γιὰ νάχη
τιμὴ καὶ ὑπόληψη ἀπὸ τοὺς φρόνιμους καὶ τοὺς ἐντι-
μοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὸς πού μισεῖ τὴν ἀδικία καὶ τὴν
καταδυναστευση ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ τοὺς δυνατοὺς·
καὶ ὑπερασπίζεται τὴν δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀλήθεια καὶ
τὴν ἀθωότητα. Αὐτὸς πού μ' ἕνα λόγο βοηθᾷ, ὅσο κι'
ὅπως ἡμπορεῖ, τὸν ἀδελφὸ του πού βασανίζεται καὶ
τυραγνιέται· καὶ λυτρώνει τὸν φτωχὸ ἀπὸ τ' ἀρπακτικὰ
χέρια τῶν ἰσχυρῶν. Αὐτὸς πραγματικὰ εἶναι ἐπιφανής.
Κι' αὐτὸς εἶναι ὁ ἔνδοξος καὶ ὁ μέγας.

Ὁ νόμος ὁ Μωσαϊκὸς καὶ ὁ νόμος τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Μωϋσῆς, ἔπειτα ἀπὸ τὸν φόνον ποῦ ἔκαμε τὸ Αἰγύπτου, συναπάντησε δυὸ Ἑβραίους ποῦ ἐφιλονεικοῦσαν μεταξύ τους, κι' ἐπάνω στὴ φιλονεικία τους αὐτὴν ἐκομματιάζοντο κυριολεκτικῶς. Δὲν τὸ βάσταξε λοιπὸν νὰ μένη ἀδιάφορος ἐμπρὸς στὸ θέαμα αὐτό· οὔτε καὶ νὰ προσπεράσῃ, χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ νὰ τοὺς σταματήσῃ ἀπὸ τὸ διαπληκτισμὸ τους καὶ νὰ τοὺς συμφιλιώσῃ· «Μαχομένους εὐρῶν ἀδελφούς, ἀντὶ φόνου νοουθεσίαν προσήγαγε»· (ὅταν συνάντησε δυὸ ἀδελφούς του ποῦ ἐφιλονεικοῦσαν, τοὺς ἐσυμβούλευσε καὶ δὲν τοὺς ἄφησε νὰ σκοτωθοῦν). Γιατὶ ἦτανε καὶ ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ, σὰν ἓνα προμήνυμα τοῦ μέλλοντος. «Ὅτι δηλαδή, αὐτὸς ποῦ εἶχε προορισθῆ νὰ γίνῃ ὁ τιμωρητὴς καὶ ὁ ἐκδικητὴς τῶν Αἰγυπτίων, θ' ἀναδεικνυότανε καὶ ὁ καθοδηγητὴς, ὁ δικαστὴς καὶ ὁ νομοδότης τῶν Ἑβραίων. «Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐφανέρωνε, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῶν Αἰγυπτίων, θὰ ἐγινότανε καὶ ὁ κριτὴς τοῦ λαοῦ του», ὅπως ἄριστα τὸ ἐξηγεῖ ὁ Προκόπιος.

Ἄλλὰ στὸ σημεῖον αὐτὸ γεννιέται σ' ἐμένα καὶ μιὰ ἄλλη ἀπορία· ἡ παρακάτω. Οἱ δυὸ Ἑβραῖοι δηλαδή, ποῦ τοὺς εἶδεν ὁ Μωϋσῆς νὰ φιλονεικοῦνε, ἀλληλοεκομματιάζονταν βέβαια καὶ οἱ δυὸ τους.

Κι' ἐπάνω στὸ διαπληκτισμὸ τους ἐκεῖνον, ὁ ἓνας φυσικὰ ἐκτυποῦσε τὸν ἄλλο. «Ὅταν λοιπὸν τοὺς ἐπλησίασεν ὁ Μωϋσῆς γιὰ νὰ τοὺς χωρίσῃ, γιατί δὲν ἀπευθύνθηκε παρόμοια καὶ στοὺς δυὸ καὶ δὲν τοὺς εἶπε — Γιατὶ δέρνεσθε ἔτσι κι' ἀλλολοκομματιάζεστε; ἀλλὰ ἐγύρισε πρὸς τὸν ἓνα μονάχα καὶ τοῦ εἶπε· — Γιατὶ τὸν κτυπᾶς; «Διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον»; (Ἐξοδ. β', 13).

Δὲν εἶναι δύσκολο διόλου νὰ μαντέψωμε καὶ νὰ συμπεράνωμε ἐδῶ τὸ γιατί. Ἀπλούστατα, γιατί ὁ

ἓνας ἀδικοῦσε, κι' ὁ ἄλλος ἀδικηότανε· «Καὶ λέγει τὸ ἀδικοῦντι, διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον»; Καὶ εἶπε σ' αὐτὸν ποῦ εἶχε τὸ ἄδικο, γιατί ἐσὺ κτυπᾷς τὸν ἀδελφὸ σου; Καὶ οἱ δυὸ τοὺς διαπληκτίζονται· καὶ οἱ δυὸ τοὺς πιάνονται καὶ κτυπᾷ καὶ κομματιάζει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Ἄλλὰ ὁ ἓνας ἀπὸ αὐτούς, ἀναφέρεται πῶς δέρνει· ὁ ἓνας, ὅπως ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι, «ἤρξατο χειρῶν ἀδικῶν». Ὁ ἓνας ἀδικοῦσε τὸν ἄλλο. Γι' αὐτὸ ἐπιπλήττεται μονάχα αὐτός· καὶ σὰν παραίτιος τοῦ διαπληκτισμοῦ, κι' ἐπειδὴ αὐτὸς ἦτανε ποῦ ἐκτυποῦσε τὸν ἄλλο. «Γιατί τὸν κτυπᾷς ἐσύ;»

Ἄνάμεσα σὲ δυὸ ποῦ ἀντιμάχονται, ἢ μὲ λόγια, ἢ καὶ μὲ ἔργα, ἓνας ποῦ τοὺς παρακολουθεῖ, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν πάρῃ θέση γιὰ τὸν ἓνα ἀπὸ τοὺς δυὸ τοὺς. Τὸ νὰ μείνῃ κανεὶς ὅλως διόλου ἀδιάφορος στὴ διενεξή τους, δὲν εἶναι φυσικὸ στὸν ἄνθρωπο. Πάντα κανεὶς παίρνει τὸ μέρος τοῦ ἑνός. Ἔχει ὅμως τὸν λόγο του γι' αὐτό, ποῦ ἄλλοτες μὲν εἶναι φανερὸς καὶ ἀνοικτός· καμμιά φορὰ ὅμως εἶναι κρυφὸς καὶ δυσκολοδιάκριτος. Στὴν προκείμενην ὅπως ὑπόθεσιν δὲν ἦτανε ἄγνωστος στὸ Μωϋσῆ. Διέκρινεν ὁ Μωσῆς ποιὸς εἶχε τὸ δίκην μαζί του κι' ἐπροστάτευσε τὸν ἀδικούμενον ἐναντίον σ' αὐτὸν ποῦ τὸν ἀδικοῦσε· «Γιατί κτυπᾷς ἐσὺ τὸν ἀδελφὸ σου;»

Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ σημειώσωμε καλά, ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου δὲν δέχεται ν' ἀνταποδίδῃ τὸ κακὸ ὁ ἀδικούμενος. Καὶ μᾶς ὑπαγορεύει, πῶς ὁ Χριστιανὸς πρέπει σ' ἐκεῖνον ποῦ τὸν δέρνει στὸ δεξιό του μάγουλο, νὰ τοῦ γυρίζῃ καὶ τὸ ἀριστερό του ! (Ματθ. ε', 39). Ὑψηλὸς νόμος. Καὶ πραγματικὰ θεῖος, πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ ὁποίου ἔμελλε ἀργότερα νὰ συνταιριασθῇ, κατὰ θεϊαν οἰκονομίαν, ὁ ἀτελής Μωσαϊκὸς νόμος καὶ νὰ πάρῃ τέλεια μορφή.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Πρὸς τιμὴν ἑνὸς Πολιούχου

ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΕΝΟΣ ΠΡΟΑΣΤΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ ΤΙΜΟΥΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ ΤΟ ΠΟΛΙΟΥΧΟΝ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΝ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΩΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ

Ἐνας ἄξιος Ἐπίσκοπος

Μιά εὐγενική πρόσκλησις μᾶς ἔφερε στήν ὁδὸ Μενάνδρου. Ἐνα ἐκκλησιάκι στήν ἀρχὴ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς καὶ μιὰ αἴθουσα ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἐκκλησιάκι. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Εὐλαβικὸς κόσμος τελοῦσε τὴν Κυριακὴ αὐτὴν πανηγυρική λειτουργία πρὸς τιμὴ τοῦ πολιούχου τῆς γενετείρας του τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Κατατρεγμένος ἀπὸ μιὰ συμφορὰ, τὴ μεγάλη ἔθνικὴ μικρασιατικὴ συμφορὰ εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν γενετείρά του τὸ Μέγα Ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου καὶ μαζί με τὴν συμφορὰ του ἔφερε ὡς ἅγια τῶν ἁγίων του καὶ τὴν πίστιν του τὴν χριστιανικὴ καὶ τὸν σεβασμὸ του πρὸς τὸν ἅγιο, τὸν ἀρχηγὸ τῶν Ἀσωμάτων, ποὺ ἔσκεπε τὸ χωριὸ αὐτὸ ποὺ εἶναι κι' αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τὶς «χαμένες» πατρίδες τῶν ὁμοεθνῶν μας. Στὴν ἀκτὴ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Βοσπόρου τὸ Μέγα Ρεῦμα ἀντικρύζοντας ἓνα ὀλοπράσινο κομμάτι τῆς Ἀνατολῆς ἔχει μαζί με τὴν γραφικότητά του καὶ τὴν ἱστορία του τὴν χριστιανικὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ. Μεγαλόπρεπος ὁ ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν του καὶ ὑποβλητικὴ ἡ ἐκκλησία του Προφήτη Ἠλία. Τὸ Χριστιανικὸ στο χεῖο ἔδειξε πάντοτε τὴν ἀνωτερότητά του στὸ προάστιο αὐτὸ τοῦ Βοσπόρου γιατί ἦταν συνδεδεμένο ἀπὸ πολὺ παλαιότερα χρόνια με τὴν ζωὴ καὶ τὴν ψυχὴ τὴν ἔθνικὴ. Ἀρχοντες καὶ ἡγεμόνες ἐπέρασαν ἀπὸ τὸ Μέγα Ρεῦμα καὶ μορφὲς ἑλληνικὲς ἔχουν συνδέσει τὴν ἱστορία τους με τὴν ψυχὴ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ προαστίου. Τὰ ὀνόματα τοῦ Ὑψηλάντη, τοῦ Σούτσου, τοῦ Κατακουζηνοῦ, τοῦ Μουρούζη, τοῦ Καραθεοδωρῆ, τοῦ Μουσοῦρου καὶ ἄλλων εἶναι συνδεδεμένα με κτίσματα ποὺ ἦταν ἄλλοτε στὸ Μέγα Ρεῦμα παλάτια καὶ ἀρχοντικὰ ἠρωϊκῶν πρωτοπόρων τῆς ἔθνικῆς μας παλιγγενεσίας. Ἀπὸ τὸ Μέγα Ρεῦμα ἡ μητέρα τοῦ ἱστορικοῦ Παπαρηγοπούλου καὶ ἡ μητέρα τοῦ Χαριλάου Τρικούπη. Ἐξορμητήριο ἐπιφανῶν φιλικῶν ἐστάθηκε ἀτράνταχτο τὸ προάστιο τοῦ Βοσπόρου καὶ στὴν προετοιμασίᾳ καὶ στὴν ἐκδήλωσι ἀκόμη τοῦ μεγάλου ἔθνικοῦ ἀγῶνος. Τὸ Βυζάντιο εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν ἀποφράδα ἐκείνη ἡμέρα τῆς 29ης Μαΐου, ἐπέζησε ὅμως με τὴν ψυχὴ του καὶ ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐχαρακτηρίσθη ὡς τὸ «Βυζάντιο μετὰ τὸ Βυζάντιο», Τὸ Μέγα Ρεῦμα στὴν ἐποχὴ αὐτὴ προσέφερε ἀκέραια τὴν ψυχὴ του ποὺ δὲν εἶχε καμφοθῆ ἀπὸ τὴν κατὰκτησι τοῦ

εδάφους του. Καί κατά τούς χρόνους τῶν Σουλτάνων μορφές ἐκλεκτές τοῦ προαστίου αὐτοῦ ἔδωσαν τὸ παρὼν τῆς φυλετικῆς καὶ πνευματικῆς των ἀνωτερότητος ὡς δραγουμάνοι καὶ ἔξ ἀπορρήτων τῶν ὀθωμανῶν αὐτοκρατόρων καὶ ὡς πρωτοσπαθάριοι καὶ πρωτοβεστιάριοι. Ἡ βυζαντινὴ παράδοσις καὶ ζωὴ διεσώθησαν στήν ἐκδήλωσι τῶν προσωπικοτήτων αὐτῶν τῆς ὁμογενείας ποῦ εἶχαν γενέτειράν των τὸ Μέγα Ρεῦμα. Στὴν περιοχὴ του τὴν Ξηροκρήνη, τὸ Κουρού Τσεσμέ, εἶχε λειτουργήσει παλαιότερα καὶ ἡ σημερινὴ Μεγάλη του Γένους Σχολὴ τοῦ Φαναριοῦ. Καὶ ἡ συμβολὴ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴ παιδεία ἐστάθηκε πολύτιμη.

*

Κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ πολιούχου του τοῦ Ἀρχαγγέλου, τὸ Μέγα Ρεῦμα ἐγνώρισε μιὰ ἔντονη ζωὴ. Καὶ ἂν μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἐπροτίμησε τὸν δρόμο τῆς φυγῆς διὰ νὰ ζήσῃ ἐλεύθερα οἱ ἄλλοι ὡς τόσο ποῦ ἀπέμειναν συνεχίζον τὴν ζωὴ ὡς ἥρωες καὶ ὡς φρουροὶ ἀγρυπνοὶ τῶν παραδόσεών του. Ὁ καθεδρικός ναὸς τῶν Ταξιαρχῶν ὑψώνεται ὡς σύμβολο μιᾶς πίστεως καὶ προσηλωσεως πρὸς τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα. Καὶ οἱ λειτουργοὶ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ τῶν ὁποίων προΐσταται σήμερα ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀλέξανδρος Καρακάσης ἀποτελοῦν μιὰν ἱερατικὴν πλειάδα, ποῦ κρατεῖ ἀσβεστη τὴν λαμπάδα τῆς ὀρθόδοξης ἑλληνοχριστιανικῆς πίστεως. Κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τοῦ πολιούχου ἀρχαγγέλου εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν οἱ ἀγορηταὶ ἐπροκάλεσαν δάκρυα μὲ τὴν παράθεσι τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς δράσεως τῶν μεγάλων μορφῶν τοῦ προαστίου αὐτοῦ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Βοσπόρου, ἄλλα καὶ τῶν ἐπιζώντων ποῦ ἀγωνίζονται μὲ ἀναμμένην τὴν λαμπάδα τῆς πίστεως των νὰ φωτίζουν τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ Μεγάλου Ρεύματος. Παρέλειψαν ἐν τούτοις νὰ ἀναφέρουν καὶ πρόσωπα τῆς ἐκκλησίας ποῦ τὸ πέρασμα των ἀπὸ τὸ Μέγα Ρεῦμα ἔχει συνδεθῆ μὲ τὴν ἐποχὴ τῆς μεγαλυτέρας ἀνθήσεως τοῦ προαστίου. Ὁ Κλαυδιουπόλεως Μιχαὴλ ὑπῆρξεν ὁ ἐπίσκοπος ποῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐποίμανεν ὡς ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος τὴν μεγάλην ἑλληνικὴν κοινότητα καὶ ἔδωσε ὠθησι στήν πνευματικὴ καὶ στήν κοινωνικὴ προόδου αὐτῆς. Ὅσοι ἔζησαν τὴν ἐποχὴ του θὰ ἐνθυμοῦνται τὸ ἦθος, τὴν δραστηριότητά του ὡς ποιμένος καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ του συνείδησι. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅσους τούς ἐγνώρισαν ὀλίγον ἀσφαλῶς θὰ εἶχαν ποτὲ πληροφορηθῆ πῶς ὁ σεβάσμιος αὐτὸς ἐπίσκοπος κατάρθρωσε ἀπὸ ἓνα φτωχόπαιδο νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἀνώτατο ἐκκλησιαστικὸ ἀξίωμα καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸ πολλαπλῶς. Ὑπῆρξε παροιμιώ-

δης ἢ πίστις του καὶ ἡ προσήλωσις του πρὸς τὴν θρησκεία. Μικρὸς ἀναγνώστης στὸν πατριαρχικὸ ναὸ τοῦ Φαναρίου εἶχε προσελκύσει τὴν προσοχὴ τοῦ τότε Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Τσάτσου καὶ μὲ τὴν προστασία αὐτοῦ ἔκαμε γυμνασιακὲς σπουδὲς εἰς τὴν μεγάλη σχολὴ τοῦ Φαναρίου καὶ κατόπιν εἰς τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης. Ἱερεὺς ὁ κατόπιν ἐπίσκοπος τοῦ μικροῦ προαστίου τοῦ Βοσπόρου ἐπέδειξε ἀρετὰς αἱ ὁποῖαι ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἠμείφθησαν ἀργότερα ἀπὸ τὸν Πατριάρχην Ἰωακείμ τὸν Γ', ὁ ὁποῖος τὸν προήγαγε εἰς ἐπίσκοπο καὶ τὸν ἐτοποθέτησε εἰς τὸ Μέγα Ρεῦμα μὲ τὴν βεβαίότητα ὅτι ἡ ποιμαντορία του εἰς τὸ προάστιο αὐτὸ μὲ τὴν τόσην ἰστορία καὶ τὴν ἑλληνοχριστιανικὴ ψυχὴ θὰ ἀπέφερε ἀξιολόγους καρπούς. Καὶ αἱ προβλέψεις τοῦ Πατριάρχου ἐπαλήθευσαν. Ὁ Κλαυδιουπόλεως Μιχαὴλ ἐστάθηκε ὡς ὁ δημιουργικὸς ποιμὴν ἐνὸς ἐκλεκτοῦ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς χριστιανικοῦ ποιμνίου συνδυάσας τὸ ὄνομά του μὲ τὸ ὄνομα τῶν μορφῶν ποὺ ἐλάμπρυναν τὸ στερέωμα τῆς ζωῆς τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοῦ προαστίου. Ἀλλὰ τὸ Μέγα Ρεῦμα κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ηὐτύχησε νὰ ἔχη καὶ πνευματικὸ του ἡγέτη ἕνα ἀπὸ τοὺς διαπρεπεστέρους συγχρόνους ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεῖς. Τὸν μητροπολίτη Ἡλιουπόλεως Γεννάδιο. Ἐνα σοφὸ ἱεράρχην ποὺ ἔγραψε τὴν ἰστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἠσχολήθη καὶ μὲ τὴν ἰστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος. Ἡ ἐκκλησία προσέφερε ἐπιλέκτους ἐκπροσώπους της καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν προόδον τῆς μεγάλης κοινότητος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Βοσπόρου, ἡ ὁποία ἂν ἀποτελεῖ «χαμένη πατρίδα» γιὰ ὅσους τὴν ἐγκατέλειψαν, ἔμεινε ὁμως πάντοτε ἡ ἐστία μιᾶς ἔντονης καὶ ἀποδοτικῆς ζωῆς εἰς ὅσους ἐπροτίμησαν νὰ παραμείνουν διὰ νὰ συνεχίσουν ἕνα ἀγῶνα ἐπιβιώσεως σκληρὸν καὶ μιὰν παράδοσιν ἀκατάλυτη.

*

Ἡ προχθεσινὴ τελετὴ ποὺ ὠργανώθηκε εἰς τὴν αἶθουσαν τοῦ συλλόγου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα Μεγάλου Ρεύματος «Ὁ Ταξίαρχης» εἰς πανηγυρισμὸν τῆς μνήμης τοῦ πολιούχου ἀγίου της γενετήρας της, τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, στάθηκε ἕνα ψυχικὸ μνημόσυνο καὶ δι' ὅσους ἐπέρασαν ἥρωες καὶ ἀγωνιστὲς ἀπὸ τὸ Μέγα Ρεῦμα, γιγαντώνοντας μὲ τὴν δράσιν τους καὶ τὴν πίστιν τους εἰς τὰ ἑλληνικὰ καὶ χριστιανικὰ ἰδανικὰ καὶ τὴν ἀκλόνητην ψυχὴ καὶ ἐκδήλωσιν τοῦ χριστιανικοῦ αὐτοῦ προαστίου, τοῦ Βοσπόρου.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Με τὸν καλὸ μας τρόπο καὶ με τὸν καλὸ μας λόγο κι' ἕναν
διεστραμμένο καὶ κακὸ μποροῦμε νὰ τὸν διορθώσωμε.**

Διηγοῦνται πῶς ὁ ἄββᾶς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἀνέβαινε κάποτε ἀπὸ τῆ σκήτη του σ' ἕνα βουνὸ τῆς Νητρίας. Κι' ὅταν πλέον ἐπλησίαζε στὸν τόπο ποῦ ἤθελε νὰ πάη, εἶπε σ' ἕνα του μαθητῆ ποῦ τὸν ἀκολουθοῦσε — Τρέξε ἐσύ, γιὰ νὰ φθάσης λίγο γρηγορότερα ἀπὸ ἐμένα.

Προχωρώντας λοιπὸν ἐκεῖνος συναπάντησεν ἕναν ἱερέα τῶν Ἑλλήνων ποῦ ἐβάδιζε βιαστικά, καὶ τοῦ λέει με δυνατὴ φωνὴ καὶ με ἀπότομο τρόπο. — Ἐ! σὺ δαιμονισμένε! Τί τρέχεις ἔτσι; Κι' ἐκεῖνος ἐθύμωσε γιὰ τὸν τρόπο του αὐτόν· καὶ τὸν ἔδειρε τόσο πολὺ με τὸ ραβδί ποῦ κρατοῦσε, ποῦ φεύγοντας τὸν ἀφῆκε μισοποθαμένο.

Δὲν εἶχε λοιπὸν προχωρήσει, παρὰ λίγο μονάχα· καὶ τὸν συναπάντησεν ὁ Μακάριος ποῦ ἔτρεχε καὶ τοῦ εἶπε. — Ὁ Θεὸς νᾶναι πάντα μαζί σου, καλέ μου ἄνθρωπε! Ποῦ πᾶς ἔτσι βιαστικά; Κι' ἐκεῖνος στὰ καλά του αὐτὰ λόγια εὐχαριστήθηκε, καὶ ἀντιχαιρώντας τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ εἶπε, — Τί καλὸ εἶδες ἐπάνω μου καὶ μ' ἐχαιρέτισες τόσο γλυκομίλητα; Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας — Σὲ εἶδα πολλές φορές καὶ ξέρω, πῶς μοχθᾶς καὶ πῶς κοπιᾶζεις. Μὰ τοῦ κάκου. Καὶ ὁ κόπος σου πάει στὸν ἄνεμο καὶ στὸν καπνὸ. Κι' ἐκεῖνος τότε τοῦ εἶπε — Ὁ καλὸς σου τρόπος, Γέροντά μου, καὶ τὸ γλυκοχαιρέτισμά σου, μ' ἐσυγκίνησε πάρα πολὺ· καὶ με ἔφερε σὲ κατάνυξη. Καὶ τὸ καταλαβαίνω, πῶς εἶσαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ ὅμως καὶ λίγην ὥρα, ἕνας ἄλλος Μοναχός, ποῦ ἦταν, κακὸς καὶ ἀνάγωγος, με συναπάντησε καὶ μ' ἔβρισε. Κι' ἐγὼ ἐθύμωσα καὶ τὸν ἔδειρα τόσο πολὺ, ποῦ τὸν ἄφησα σὰν νεκρό. Καὶ κατᾶλαβε ὁ Γέροντας, πῶς αὐτὸς ἦτανε ὁ μαθητῆς του.

Τότε ὁ ἱερέας ἐκεῖνος ἔπεσεν ἐμπρὸς στὰ πόδια τοῦ Γέροντα καὶ τοῦλεγε — Δὲν θὰ σ' ἀφήσω νὰ φύγης ἂν δὲν με πάρης κι' ἐμένα μαζί σου νὰ με κάνης Μοναχό. Ἐφυγαν λοιπὸν μαζί· κι' ἔφθασαν στὸ μέρος, ποῦ ἦτανε ξαπλωμένος καὶ σὰν νεκρὸς ἀπὸ τὸ ξύλο ποῦ ἔφαγεν ὁ μαθητῆς. Καὶ τὸν ἐσήκωσαν· καὶ τὸν ἐπήγανε, στὰ χέρια τους σχεδόν, στὴν Ἐκκλησίᾳ ποῦ βρίσκεται στὸ βουνό. Κι' ὅταν οἱ Γέροντες ποῦ ἔμεναν ἐκεῖ εἶδαν τὸν ἄββᾶ Μακάριο μαζί με τὸν ἱερέα, ἀπορήσανε καὶ δοξάζοντας τὸ Θεό, τὸν ἔκαμαν κι' αὐτὸν Μοναχό. Κι' ἐξ αἰτίας του ἐγίνηκαν Χριστιανοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἕλληνες.

Ἔλεγε λοιπὸν ὁ Ἀββᾶς Μακάριος — Ὁ λόγος ὁ κακὸς καὶ τὸν καλὸν ἀκόμα τὸν κάνει κακὸ. Κι' ὁ καλὸς πάλιν λόγος καὶ τὸν κακὸ τὸν κάνει καλὸ. Ἄν σοῦ φερθῆ λοιπὸν κανεὶς ἄσχημα, ἐσύ νὰ τοῦ γλυκομιλήσης. Κι' ἂν μὲν τὸ δεχθῆ θᾶναι αὐτὸ καλὸ καὶ γιὰ τοὺς δυὸ σας. Ἄν πάλιν δὲν τὸ δεχθῆ, ἐσύ μὲν θάχης τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, κι' ἐκεῖνος τὴν τιμωρία του.

Πῶς ἐτιμωρήθηκεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Εὐθύμιον ἓνας ἐπίορκος.

Κάποιοι, ἀπὸ τὴν κωμόπολι Φαράν, ποὺ τὸν ἐλέγανε Κυριακὸ καὶ ποὺ ἡ δουλειὰ του ἦτανε νὰ βόσκη σ' ἐκεῖνες τὶς ἐρημιές, τοῦ ἐμπιστεύθηκεν ἓνας φτωχὸς συγχωριανὸς του δέκα πρόβατα, γιὰ νὰ τὰ βόσκη κι' αὐτὰ μαζί μὲ τὰ δικά του. Ἐπέρασε λοιπὸν λίγος καιρὸς καὶ ὁ φτωχὸς αὐτὸς ἀνθρωπος ἦλθε σὲ μεγάλη ἀνάγκη. Κι' ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἄλλο τρόπο νὰ τὴν ἐξοικονομήσῃ, ἐσκέφθηκε, ἐπειδὴ τὸν ἐζόριζεν ἡ περίστασι, νὰ πουλήσῃ τὸ μικρὸ του κοπαδάκι καὶ νὰ βολέψῃ ἔτσι τὰ πράγματα.

Ὁ Κυριακὸς ὅμως, ὅπως ἐφάνηκεν, ἦτανε μοχθηρὸς ἀνθρωπος καὶ διεστραμμένος· καὶ μπροστὰ σ' ἓνα κέρδος μικρὸ, δὲν ἐλογάριασε καθόλου τὴν ἀλήθεια. Γι' αὐτό, ὅταν ἐπῆγεν ὁ συντοπίτης του καὶ τοῦ ἐζήτησε τὰ πρόβατά του, τοῦ ἔδινε ὀκτῶ μονάχα· κι' ἔλεγε, πῶς τόσα τοῦ ἔδωκεν ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Ἐκεῖνος ὅμως τοῦ ζητοῦσεν ἐπίμονα καὶ τ' ἄλλα δυό. Ὁ Κυριακὸς ὅμως ἀρνιότανε· καὶ γιὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἐλογοφέρανε κι' ἐφιλονείκησαν δυνατὰ. Μπήκανε λοιπὸν στὴ μέση κάποιοι συμφιλιωτές. Καὶ γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ καὶ γιὰ νὰ τακτοποιηθῆ ἡ διαφορὰ τους, ἐπροτείνανε νὰ πάρῃ ὄρκον ἓνας ἀπὸ τοὺς δυὸ τους. Κι' ἐπειδὴ ὁ Κυριακὸς ἐφάνηκε πρόθυμος σ' αὐτό, ὁ φτωχὸς ἐζήτησε νὰ ὀρκισθῆ ἐπάνω στὴ λειψανοθήκη τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου. Ὁρίσθηκε λοιπὸν ἡμέρα ποὺ θὰ τὸν ἐπαιρνε τὸν ὄρκο καὶ ὁ Κυριακὸς, μαζί μὲ τὸν φτωχὸ τὸν συντοπίτη του ἐκατηφόρησε γιὰ τὸ Μοναστήρι.

Ὅταν λοιπὸν ἔπιασαν τὸν δρόμο, ποὺ ἀπὸ τὴν Ἱερὶχῶ πηγαίνει στὸ Μοναστήρι, κι' ἐφάνηκε πλέον αὐτὸ μπροστὰ τους, ὁ φτωχὸς ποὺ ἔβλεπε τὸν Κυριακὸ νὰ μὴν χαμπαρίζῃ τίποτα γιὰ τὸν ὄρκο, καὶ σὰν νὰ κρέμεται στ' ἀκρόγλωσσό του, ἐφοβήθηκε γι' αὐτὸ ποὺ θάκανε, σὰν νὰ ἐπιορκοῦσεν αὐτὸς ὁ ἴδιος· καὶ τοῦ εἶπε—Φθάνει ὡς ἐδῶ, ἀδελφέ μου. Ἡ προθυμία σου νὰ πάρῃς τὸν ὄρκο μοῦ φθάνει γιὰ νὰ πιστέψω, πῶς μαζί σου εἶναι τὸ δίκηο. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμε καὶ τίποτε περισσότερο.

Καὶ λέγοντάς του αὐτά, τὸν παρακαλοῦσε νὰ μὴν ὀρκισθῆ. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν τὸ παραδεχότανε κι' ἐπέμενε, μὲ κάθε τρόπο, νὰ κἀνῃ τὴν ἐπιορκεία, γιὰ νὰ φανερώσῃ, ὅπως ἔλεγε, πῶς εἶναι ἀνθρωπος σωστός.

Μόλις λοιπόν ἐμπήκανε στο Μοναστήρι, ἐτράβηξε, κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν λειψανοθήκη τοῦ Ἁγίου καὶ ὠρκίσθηκε. Κι' ἀνέμουαλος ὅπως ἦτανε, εἶπε κι' αὐτὸς σὰν τὸν ἄφρονα τοῦ Εὐαγγελίου, «Δὲν ὑπάρχει Θεός». Κι' ἐπειδὴς αὐτὸς ἐξέχασε τὸν Θεό, ἐνόμισε πὼς θὰ τὸν ξεχάσῃ κι' αὐτὸς. Ἐγύριζε λοιπὸν στο σπίτι του, ὁ ἀνόητος κατευχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐπιπορκία του.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα λοιπὸν κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ἐνῶ ἦτανε ξαπλωμένος στο κρεβάτι του καὶ ξάγρυπνος, τοῦ ἐφάνηκε τάχα, πὼς ἀνοιξε μονάχη τῆς ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του. Καὶ εἶδε σαστισμένους, νὰ μπαίνη μέσα ἓνας Μοναχός, πού τὸν συνώδευαν καὶ πέντε ἄλλοι. Ἐβαστοῦσε δὲ στο δεξί του χέρι ἓνα ραβδί, κι' ἐπλημύρισε κι' ἐξάστραψε ἀπὸ φῶς ὅλο τὸ σπίτι. Ἐκάρφωσε λοιπὸν τὸ βλέμμα του, συννεφιασμένο, ἐπάνω του, καὶ τοῦ εἶπε, μὲ αὐστηρῆ φωνή.

— Τί εἶναι αὐτὸ πού ἐτόλμησες, παραλογισμένε, ἐναντίον τῆς λειψανοθήκης τοῦ Εὐθυμίου;

Κι' αὐτὸς ἐμαρμάρωσε, κι' ἐβουβάθηκε, καὶ δὲν βρῆκε λέξη νὰ εἰπῇ. Τὸν παρέδωκεν λοιπὸν ἀμέσως στοὺς συνοδοὺς του, καὶ τοὺς ἐπρόσταξε νὰ τὸν τιμωρήσουνε. Τὸν ἔπιασαν λοιπὸν οἱ τέσσερες ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὸν ἐξάπλωσαν κατάχαμα. Καὶ στὸν πέμπτο ἔδωκε τὸ ραβδί του καὶ τοῦ εἶπε, νὰ τὸν δειρῆ καὶ νὰ τὸν κτυπήσῃ δυνατὰ· γιατί καταφρόνησε τὸ Θεό· κι' ἐστάθηκεν ἐπίπορκος· καὶ ἄρπαγας καὶ κλέφτης σὲ ξένα πράγματα.

Ὅταν δὲ πλέον ἐνόμισεν, πὼς ὁ ξυλοδαρμός του ἔφθανε, ἄπλωσε τὸ χέρι του πρὸς τὸν βοσκό, τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὰ μαλλιά του καὶ τοῦ εἶπε — Τώρα πλέον θὰ τῶνοιωσες, ἀνόσιε πὼς ὑπάρχει Θεός, πού ὅλα τὰ βλέπει κι' ὅλα τὰ κρίνει στὸν κόσμον μας αὐτόν... Μάθε λοιπὸν τώρα καὶ τοῦτο· πὼς ἀπόψε τῆ νύχτα θὰ σοῦ πάρουνε τὴν ψυχὴ σου· καὶ πὼς αὐτὰ πού ἔκλεψες θὰ πᾶνε ἄνεμος καπνός. Κι' ἓνας λόγος πού σ' ἐτιμώρησα ἔτσι εἶναι κι' αὐτός· γιὰ νὰ τὸ ἰδοῦνε οἱ ἄλλοι καὶ νὰ γίνουν καλύτεροι· κι' ὄχι μονάχα νὰ μὴ ἐπιπορκοῦνε, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν ὀρκίζωνται ποτέ τους.

Ἄφοῦ τοῦ εἶπεν αὐτὰ κι' ἀφοῦ ἐφοβέρισεν ἔτσι τὸν Κυριακό, ἐγίνηκεν ἄφαντος μαζί μ' αὐτοὺς πού τὸν συνώδευαν. Αὐτὸς δὲ πού καὶ ἀπὸ τὴν παρουσία τους ἐταράχθηκε μὰ καὶ πονοῦσεν ἀβάσταγα ἀπὸ τὸ ξύλο πού εἶχε φάει, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ δυνατὰ, γιὰ νὰ τὸν συντρέξουνε οἱ γειτόνοι του. Κι' ὅταν ἔτρεξαν κοντὰ του, τοὺς ἔδειχνε τὸ κορμί του πού εἶχε μαυρίσει ἀπὸ τὸ ξύλο καὶ ἀνιστόρησε, μὲ ζέση, τὴν ἐπιπορκία του κι' ἐθρηνολογοῦσε γιὰ τὴ συμφορὰ πού ἔπαθε. Κατόπιν τοὺς ἐθερμοπαρακαλοῦσε, νὰ τὸν πᾶνε στὸν Ἅγιο γιὰ νὰ προσκυνήσῃ τὴν λειψανοθήκη του· γιατί, ὅπως ἔλεγε, μόνον αὐτὸς πού τοῦ ἔκαμε τίς πληγὰς αὐτὲς θὰ μπορούσε καὶ νὰ τὸν γιαιτρέψῃ, σὰν ἀληθινὸς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, πού

Τὰ μεγάλα ποιμαντικά θέματα

Η ΠΙΣΤΙΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

‘Ο άνθρωπος πιστεύει στὸν Θεό. Ἀλλὰ κι’ ὁ Θεός, θὰ μπορούσε νὰ πῆ κανεῖς, πιστεύει, ἀπὸ μιὰ ἄποψι, στὸν ἄνθρωπο. Ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώπου στὸν Θεό εἶναι, κατὰ τὸν γνωστὸ ὀρισμὸ τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς, «ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἐλεγχος οὐ βλεπομένων». Ἡ πίστις τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο εἶναι κάτι τὸ διαφορετικόν, ἀλλὰ καὶ κάτι τὸ ὅμοιο. Ὁ Θεός δὲν «ἐλέγχει πράγματα οὐ βλεπόμενα» γιατί γνωρίζει καὶ βλέπει τὸ πλάσμα του. Ἐχει, ὁμως, μιὰ πίστι σ’ αὐτὸ πού θυμίζει τὴν ἐλπίδα. Εἶναι μιὰ πίστις πού τὸ νόημά της κλίνει πρὸς τὴν ἀπόχρωσι τῆς ἐμπιστοσύνης, τῆς ἀναγνωρίσεως μιᾶς ἀξίας, τῆς ἀναμονῆς ἐνὸς αἰσίου καταντήματος. Ὁ Θεός ἔχει ὑψηλὴ ὑπόληψι στὸν ἄνθρωπο, γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος κατ’ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν δικῆ του, εἶναι καλεσμένος στὴ θέωσι. Ἀκόμη κι’ ὁ πιὸ ἐξαχρειωμένος ἁμαρτωλός, ὁ «παραβλημένος τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, ὁ σατανοκρατούμενος ἀπ’ ἄκρο σὲ ἄκρο, δὲν παύει νὰ εἶναι ἀντικείμενον τῆς θείας «πίστεως», νὰ ἀποτελῆ μιὰ πιθανότητα ἀναγεννήσεως. Ἡ θεία ἀγάπη εἶναι ἐπίμονη. Δὲν κάνει ποτὲ πίσω στὶς νίκες τῆς ἁμαρτίας. Καὶ πολὺ συχνὰ δικαιώνεται. Ὁ Παράδεισος, κατὰ ἓνα ἀξιόλογο μέρος, δὲν θὰ εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ἀπρόοπτη ἀποικία τῆς κολάσεως. Ψυχῆς

ἀνταποδίδει τὸ καλὸ ἀντὶ γιὰ τὸ κακόν. Σὲ τέτοια κατάστασι πού βρίσκεται—ἔλεγε—δὲν ἀπαντᾷ γιαντρεμὸ ἀπὸ ἀνθρώπινη τέχνη...

Ὅταν λοιπὸν ἐκεῖνοι τάκουσαν αὐτὰ καὶ τὸν εἶδαν κι’ ἔτσι καταπληγωμένο, ὑποχώρησαν στὴν ἐπιθυμία του κι’ ἄρχισαν νὰ σοφίζονται πῶς θὰ τὸν μεταφέρουν. Εὐρήκανε λοιπὸν ἓνα γερὸ ζῶον κι’ ἐφόρτωσαν σακκία μὲ ἄχερο κι’ ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές τοῦ σαμαριοῦ του καὶ τὸν βάλανε νὰ καθῆσθαι στὴ μέση. Καὶ μ’ αὐτὸν τὸν τρόπο τὸν μετέφεραν στὸ Μοναστήρι. Καὶ οἱ Μοναχοὶ μόλις τὸν εἶδαν κι’ ἐμάθαν τὰ καθέκαστα καταφοβήθηκαν κι’ ἀπὸ τότε δὲν ἄφηναν κανένα νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ ὀρκίζεται ἐπάνω στὴ λειψανοθήκη τοῦ Ἀγίου.

Οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν πού τὸν ἐκουβάλησαν, ἔμειναν ἐκεῖ ὅλημερίς. Ἐπειδὴ ὁμως ἔβλεπαν πῶς ἐχειροτέρευε καὶ δὲν τοῦ ἔμεινεν ἐλπίδες ζωῆς, γιατί ἔπαθε κι’ ἐντεροραγία κι’ ἔβγαζεν αἷμα ἀπὸ τὸ στόμα του, τὸν ἐπήρανε καὶ τὸν ἐπήγανε στὸ σπῆτι του. Καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἐβάσταξε τὴ νύκτα ἐκείνη. Καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐξεψύχησε.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

πού ὁ Διάβολος τὶς θεωροῦσε ὀλοδικές του κι' ὀριστικά χαμένες, ἦλθε ὥρα πού ἀνένησαν, μετενόησαν εἰλικρινὰ καὶ βαθεῖα, ἐγκατέλειψαν τὴν ἁμαρτία καὶ μπήκαν στὸν δρόμο τῆς εὐαγγελικῆς τελειότητος, φθάνοντας στὶς ἐσχάτιές τῆς ἀγιότητος.

Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἄνθρωπος, πού ὁ Θεὸς νὰ τοῦ ἀποκλείη τὴ δυνατότητα ἐπιστροφῆς καὶ σωτηρίας. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ σωθοῦν ὅλα τὰ πλάσματά του, νὰ κερδηθοῦν ὅλα ἀπὸ τὴ χάρι του. Κάθε ἁμαρτωλὸς δὲν εἶναι παρὰ μιὰ «ἀπολεσθεῖσα δραχμὴ» τῆς γνωστῆς μικρῆς παραβολῆς κι' ἡ Χάρις εἶναι ἡ γυναῖκα πού σκουπίζει τὰ χρώματα καὶ τὶς σκόνες γιὰ νὰ τὴν ξαναβρῆ, γιὰ νὰ βρῆ αὐτὸ τὸ τόσο ἀναγκαῖο γιὰ τὴ θεία ἀγάπη νόμισμα, πού φέρεי ἐπάνω του ἐκτύπους τοὺς χαρακτῆρες τοῦ οὐρανοῦ βασιλέως. Τὸ νόμισμα δὲν χάνει τὴν ἀξία του ἐπειδὴ πρόσκαιρα βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὰ χρώματα καὶ τὶς σκόνες. Τὴ χάνει, ὅταν μείνῃ ὀριστικά κρυμμένο ὡσότου γίνῃ αὐτὸ, ὡσότου δηλαδὴ τελειώσῃ ὁ ἐπὶ γῆς βίος ἑνὸς ἀνθρώπου μέσα στὴν ἀμετανοησία καὶ τὴν πόρωσι, ὁ Θεὸς κάνει τὸ καθετὶ γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τῆς ψυχῆς στὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, τῆς αἰώνιου ζωῆς. Δὲν λογαριάζει τὸ ὅτι τὸ νόμισμα τῆς εἰκόνας του εἶναι ἀθέατο, ἀλλὰ τὸ τί φέρει πάνω του, ὅτι εἶναι τὸ κατ' εἰκόνα πλάσμα του. Ἐπομένως, κάθε ἁμαρτωλός, ἐφ' ὅσον βρίσκεται ἀκόμα στὴν ἐπίγεια ζωὴ, εἶναι ἀντικείμενο αἰσιοδοξίας καὶ «πίστεως» γιὰ τὸν Θεό.

Ὁ ἱερεὺς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο πρέπει νὰ λογαριάζῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Σὲ καμμιὰ περίπτωσι δὲν μπορεῖ, δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσῃ μιὰ ψυχὴ ἐξωφλημένη, ὀριστικά ὑποχείριον τοῦ Ἀντιδίκου. Ὁ καλὸς ποιμὴν εἶναι συμμετοχὸς καὶ μεριδιοῦχος τῆς θείας «πίστεως» στὸν ἄνθρωπο. Ἀναφέρεται στὸν βίον ἑνὸς ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἀγίους τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ ὀσίου Σεραφεῖμ ἀπὸ τὸ Σάρνωφ, ὅτι προσφωνοῦσε κάθε ἄνθρωπο πού τὸν ἐπισκεπτόταν στὸ κελλὶ του, ἀδιάφορο ἂν ἦταν εὐσεβὴς ἢ ἀσεβὴς, πιστὸς ἢ ἀπιστος, ἐνάρετος ἢ μεγάλος ἁμαρτωλός, μὲ τὶς λέξεις «χαρὰ μου!» Ἡ προσφώνησις αὐτὴ ἀπευθυνόνταν στὸ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, στὸ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, κι' ἦταν πλημμυρισμένη ἀπὸ τὴ φαιδρὰ αἰσιοδοξία τῆς θείας ἀγάπης, ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ ὑπόληψιν πρὸς τὸ θεότευκτο ἀριστοῦργημα, πού συνδέει τὴν ὀρατὴ μὲ τὴν ἀόρατη κτίσι. Γιὰ τὸν καλὸ ποιμένα, τὸν ἐστερνωμένο τὴν ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος πάνω στη γῆ πού νὰ ἀξίζει τὴν ἀπέχθεια καὶ τὴν ἀποστροφή.

Ἄλλο ἢ ἁμαρτία κι' ἄλλο ὁ ἁμαρτωλός. Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀξία τῆς ἀποστροφῆς καὶ τῆς ἀπεχθείας. Ὁ ἁμαρτωλός εἶναι ἀξιος, ὅσο κι' ἂν σκεπασθῇ ἀπὸ τὴν παχυλὴ καὶ βδελυκτὴ ὕλη τῆς, ποθεινῆς ἀναζητήσεως, στοργικῆς ἀντιμετωπίσεως, ἀγάπης. Ὁ πανάγιος

Θεός δὲν ἀποστρέφεται τὸν ἁμαρτωλὸ ἐξ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας ποῦ φέρεי ἐπάνω του. Ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποστραφῆ τὸν συναμαρτωλὸ του; Γιατὶ τί ἄλλο εἶναι κι' ὁ ἱερεύς, τί ἄλλο εἶναι κι' ὁ πιὸ ἅγιος ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους παρὰ ἓνας ἁμαρτωλὸς, ὅταν συγκριθῆ μετὸν μόνον «μὴ γινώντα ἁμαρτίαν»; Καί μιὰ μέρα νὰ ζήση ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ, λέγει ἡ Γραφή, εἶναι συνυφασμένους μετὴν ἁμαρτία.

Αὐτὸ ποῦ προσπαθοῦμε ἐδῶ νὰ τονίσουμε μετὸσα λόγια, ὁ Παῦλος τὸ δηλώνει μετὴν μιὰ φράσι ἀκαριαία: «ἡ ἀγάπη πάντα πιστεύει». Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπὸ τὸν ἀναγεννημένο ἄνθρωπο, τὸν ἀληθινὸ χριστιανό, εἶναι ξεχειλισμένη ἀπὸ πίστι πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, ἐπομένως καί μετὴν πίστι στὸν κάθε λογῆς ἁμαρτωλὸ.

Μετὴν μιὰ τέτοια πίστι προικισμένος ὁ ἱερεύς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πτοηθῆ μπροστὰ καί στὶς πιὸ ἀποκαρδιωτικὲς περιπτώσεις, ἀποκαρδιωτικὲς γιὰ τὴν ἄθεο λογική, ποῦ θὰ τοῦ τύχουν στο ἀναγεννητικὸ, ἀφυπνιστικὸ, ἀλιευτικὸ ἔργον του. Κάθε μεγάλος ἁμαρτωλὸς εἶναι κι' ἓνας ὑποψήφιος ἅγιος. Ἡ πείρα μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ βεβαίωσις αὐτῆ δὲν εἶναι καθόλου ἀβάσιμη. Πολλοὶ θέλησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν Θεὸ καί τὸν βρῆκαν νὰ τοὺς περιμένη στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ δρόμου τοὺς. Πολλοὶ φιλοτέχνησαν μ' ἐπιμονὴ τὴν ἀπώλειά τοὺς καί στο τέλος εἶδαν, ὅτι ἀπλῶς ἔτσι προετοίμασαν μιὰ πιὸ δυνατὴ, πιὸ βίαιη φορὰ πρὸς τὸν Κύριο. Αὐτῆ, λοιπόν, ἡ πίστις στὸν ἄνθρωπο, στο πολῦτιμο λάφυρο ποῦ ἡ θεία ἀγάπη δὲν ἐννοεῖ νὰ μὴ κατακτήσῃ, πρέπει νὰ εἶναι ἀνεξάντλητη, ἀπεριόριστη στὸν συνεργὸ καί συμμέτοχο τῆς θείας ἀγάπης, στο κατ' ἐξοχὴν ὄργανο αὐτῆς τῆς ἀγάπης, τὸν ἱερέα.

Ὁ καλὸς ποιμὴν συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, τοὺς ἀποστάτες, τοὺς πορωμένους μετὴν πίστι σὲ ὅ,τι κρύβουν μέσα ἀπὸ τὴν ἀνομία τοὺς, μετὴν ἐλπίδα στὴ σωτηρία τοὺς, μετὴν ἐκτίμησι στὴν ἀξία τοὺς, ποῦ εἶναι ἡ ἀξία του κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσιν.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΙ — ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΙ

ἦτοι :

Νεκρώσιμοι Ἀκολουθιαὶ καὶ Συγχωρητικαὶ Εὐχαὶ ἐπὶ κεκοιμημένων λαϊκῶν, Ἱερῶν καὶ Νηπίων (καὶ τῶ Πάσχα). Νεκρώσιμον Τρισάγιον ἢ «Παραστάσιμον». Ἐπὶ μνημοσύνω.

Ἐγκόλπιον βοήθημα διὰ Κληρικοὺς καὶ Ἱεροψάλτας, μετ' ἐρωθρῶν καὶ μαῦρων γραμμάτων. Σελίδες 64.

ΕΚΔΟΣΙΣ : Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Κατ' απόφασιν τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον προεδρίαν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου καταθέσεων παρὰ τῆ Ἑθνικῆ Τραπεζῆ ἀπενεμήθη ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Διεθνούς ἡμέρας Ἀποταμιεύσεως χρυσοῦν μετάλλιον εἰς τὸν Ἐφημέριον τοῦ Ἰ. Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Παλιούτων Εὐβοίας αἰδес. Ν. Τσάκον. Τὸ ἀργυροῦν μετάλλιον ἀπενεμήθη εἰς τὸν Ἐφημέριον τοῦ Ἰ. Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου Παλ. Μακροχωρίου Βερροίας αἰδес. Α. Σιάτην.

Ἀντιστοίχως οἱ Ἰ. Ναοὶ εἰς τοὺς ὁποίους ὑπηρετοῦν οἱ ἐν λόγῳ Ἐφημέριοι θὰ λάβουν παρὰ τῆς Τραπεζῆς ὡς δωρεὰν δρχ. 10.000 ὁ πρῶτος καὶ 7.000 ὁ δεύτερος.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐξεδόθη τύποις εἰς λίαν καλαίσθητον τόμον ἐξ 122 μεγάλων σελίδων ὁ Ἀπολογισμὸς τοῦ Ταμείου τοῦ ἔτους 1960. Ἐν αὐτῷ περιέχονται μῆνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. (σ. 11-27), εἰς τὴν Ὑγειονομικὴν Ὑπηρεσίαν τοῦ Ταμείου, ἔνθα ἀναφέρονται ἅπαντες οἱ ἰατροὶ Σύμβουλοι τοῦ Τ.Κ.Ε. καὶ τὰ μετὰ τούτου συμβεβλημένα θεραπευτήρια, ἐργαστήρια καὶ φαρμακεία (σ. 31-53), εἰς τὴν Ἐκθεσίαν Ἰσολογισμοῦ καὶ πεπραγμένων 1960 (σ. 61-69) καὶ 33 στατιστικοὶ Πίνακες, λίαν διαφωτιστικοὶ τῆς ὅλης δράσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Τὸ προτασσόμενον Μῆνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ο

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐν Ἀθήναις τῆ 29 Σεπτεμβρίου 1961

ὑπὸ τοὺς καλλιτέρους οἰωνοὺς διηρῆθη τὸ 31ον ἔτος τῆς ζωῆς καὶ λειτουργίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὰ οικονομικά του στερεά, αἱ πρὸς τοὺς ἠσφαλισμένους του παροχαὶ ἐξυπηρετικαὶ καὶ ἡ ὀργάνωσίς του θαυμασία.

Ἐν τούτοις οὐδόλως ἐφησυχάζομεν.

Συνεχῶς ἐπιδιώκομεν τὴν ταχύτεραν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν τοῦ ἀσφαλιστικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Ἐφημερίων, μὲ γνώμονα νὰ καταστή τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἡ σταθερὰ βακτηρία τῶν γεγηρακώτων καὶ ὁ στοργικὸς ἀντιλήπτωρ τῶν ἀσθενούντων.

Ἡ ἱερατικὴ κοινωνία ἔχει πολλὰς σοβαρὰς ἀνάγκας. Τὰ βιοτικά ὑπομένει ἀγογγύστως καὶ σιωπηλῶς καθ' ἡμέραν διαπιστώνει, ὅτι κατὰ τὴν ἱεράρχησιν τῶν προβλημάτων τοῦ τόπου καὶ τοῦ λαοῦ αἱ ἰδικαὶ τῆς ἀνάγκαι τίθενται εἰς ἥσσονα μοῖραν. Ἐν τούτοις συνεχίζει τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους τῆς καὶ αἰσιοδοξεῖ, ὅτι θάπτον ἢ βράδιον θὰ ἰσχύση καὶ δι' αὐτὸν ἡ ἀρχή, ὅτι «βοῦν ἄλωοντα οὐ φιμώσεις» καὶ ὅτι «οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς» θὰ ἀξιωθῶσιν.

Τὴν κάλυψιν τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἀναγκῶν του καὶ γενικώτερον τὴν προστασίαν τῶν ἐφημερίων καὶ τῶν οἰκογενειῶν των ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ βίου, πρὸς ἀπρόσκοπτον ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματός των, ἔχομεν ἐμπιστευθῆ εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε.

Πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι ἐγγὺς εἶναι ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ὀπλιζόμενον διὰ τῆς ἀπαραιτήτου ἐκσυγχρονισμένης νομοθεσίας, θὰ παρᾶσχη πλήρη ἀσφάλισιν τοῦ ἐφημεριακοῦ κόσμου δι' ἐφαρμογῆς, ὡς ἐτόνισα καὶ πέρουσι, στερεῶν ἐπιστημονικῶν κοινωνικῆς προστασίας ἀρχῶν.

Τὸ μῆνυμά Μου πρὸς τοὺς ἀγαπητοὺς ἐφημερίους εἶναι μῆνυμα χαρᾶς, συμπαραστάσεως, ἀλληλεγγύης καὶ αἰσιοδόξου προοπτικῆς διὰ τὸ μέλλον.

† Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης

Θ Ε Ο Κ Λ Η Τ Ο Σ

Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐξ ἄλλου ἐκ τῆς Γενικῆς Εἰσηγήσεως τοῦ Διευθύνοντος Συμβούλου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Κωνσταντίνου Σ. Σπυροπούλου ἀπασπώμεν τὰ ἀκόλουθα:

«Τὸ 1960 ἀνευδοκίμως δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἀφιερῶθη εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν παροχῶν τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας, τὴν προστασίαν καὶ ἐτέρων ομάδων ἐκ τῶν προστατευομένων παρ' ἐκάστου ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἡσφαλισμένου μελῶν τῆς οἰκογενείας του (ἀνήλικα τέκνα, ἀνάπηρα τέκνα, γονεῖς ἀγάμων ἡσφαλισμένων), τὴν ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Κλάδου δι' ἀπλουστεύσεως τῆς διαδικασίας χορηγήσεως τῶν παροχῶν καὶ τὴν ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ἰσχύοντος νομικοῦ κανόνος διεύρυνσιν τῶν παροχῶν (ἀνώμαλος τοκετός, ἐξωνοσοκομειακὴ νοσηλεία, νοσηλεία ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ).

Ἐκφρασιν τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος πολιτικῆς ἀποτελεῖ ὁ Κανονισμὸς τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας, θεθεῖς ἐν ἰσχύϊ τὴν 1ην Ἀπριλίου 1960.

Ἡ ἀναγκαιότης καὶ ὠφελιμότης τοῦ νέου Κανονισμοῦ τοῦ Κλάδου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὀλοκληρωθεῖσαν ὀργάνωσιν τῆς συνόλου Ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. (συμβάσεις μετὰ ἰατρῶν συμβούλων, ἐργαστηρίων, φαρμακείων καὶ θεραπευτηρίων) κατέστησαν ἐμφανεῖς ἀπὸ τοῦ πρώτου μηνὸς τῆς ἐφαρμογῆς τούτου, εἶναι δὲ χαρακτηριστικόν, ὅτι οἱ ἡσφαλισμένοι ποικιλοτρόπως ἐξεδήλωσαν τὴν χαρὰν των διὰ τὸν νέον κανονισμόν, ὅστις μάλιστα, ἐσχολιάσθη εὐμενέστατα καὶ ὑπὸ τοῦ τύπου.

Ἡ ἐπιτυχεῖσα κατὰ τὸ 1960 πρόοδος, ἀποτελοῦσα σταθμόν, φρονοῦμεν, ὅτι δύναται νὰ ἐπισημανθῆ καὶ ὡς ἀφετηρία διὰ νέας γονίμους ἐξελίξεις εἰς τὸν τομέα τοῦ Κλάδου Ἀσθενείας».

*

«Εἰς τὸν τομέα τοῦ Κλάδου Συντάξεων συνεχίσθη ἡ ἐκκαθάρισις τῶν παλαιῶν μητρώων, ἐπιτυχεῖσις ἐν τέλει τῆς διακριβώσεως τοῦ πραγματικοῦ ἀρθμοῦ τῶν συνταξιούχων, ἡ διαφοροποίησις τοῦ ὁποῖου παρακολουθεῖται κατὰ τρίμηρον ἀνελλιπῶς, τῆς διαγραφῆς καὶ διακοπῆς τῆς συνταξιο-

δοτήσεως τῶν μὴ δηλωσάντων τὸ γάμον των καὶ ὡς ἀγάμων φερομένων θυγατέρων τῶν θανόντων ἐφημερίων, τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀχρεωσθητῶς καταβληθεισῶν συντάξεων, εἰς ὄσας, εὐτυχῶς ὀλίγας, περιπτώσεις διεπιστώθη καταδολιεύσεις τῶν συμφερόντων τοῦ Ταμείου, τῆς ἀναθεωρήσεως παλαιῶν ἐσφαλμένων εἰς βάρους τῶν συνταξιούχων ἀποφάσεων δι' ἐκδόσεως νέων πρὸς ὄφελος τῶν συνταξιούχων, καὶ ἐπισημάνσεως τῶν μὴ δυναμένων νὰ ἀναθεωρηθῶσι τοιούτων, λόγῳ παρόδου μακροῦ χρόνου, πρὸς ρύθμισίν των ἅμα τῇ ψηφίσει σχετικῆς διατάξεως, παρεχούσης δυνατότητα ἀναθεωρήσεως κλπ.

Πέραν τούτου ἐσμικρύνθη αἰσθητῶς ὁ χρόνος ἐκδόσεως τῶν ἀπονομῆς συντάξεων ἀποφάσεων καὶ ἐπελύθησαν οὐσιώδη ἀσφαλιστικά θέματα δι' ἐκδόσεως ὑπουργικῶν πράξεων ἢ ἐρμηνευτικῶν ἀποφάσεων τοῦ Δ. Συμβουλίου ἢ Ἐγκυκλίων (σύνταξις διδασκάλων—ἐφημερίων, σύνταξις θνησκόντων ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπηρεσίας, ἀπόδειξις ἀναπηρίας ἢ σφαλισμένων, ἐφημεριακῆ ὑπηρεσίας εἰς Ἱ. Ναοὺς ἐξωτερικοῦ κ.λ.π.).

Κυριώτερον ὅμως ἐπίτευγμα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπετέλεσεν ἡ μελέτη τοῦ συνταξιοδοτικοῦ Κανονισμοῦ, ὅστις καὶ τελικῶς ἐγκριθεὶς ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ κατὰ τὸ 1961.

Διὰ τούτου ἤρθησαν αἱ ἀντιφάσεις τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας, ἐβελτιώθησαν αἱ προϋποθέσεις συνταξιοδοτήσεως εἰς τινὰς περιπτώσεις, καὶ κατηγορήθησαν βλαπτικαὶ διὰ τὸν ὄργανισμὸν διατάξεις, αἰτινες, ὡς εἶχε διαπιστωθῆ, προεκάλλον εἰς καταστρατηγήσεις καὶ καταδολιεύσεις.

Ἄλλ' ἢ ἐκ βάθρων ἀναμόρφωσις τῶν συνταξιοδοτικῶν διατάξεων καὶ ἡ ἀνάπλασις τοῦ Κλάδου Συντάξεων προϋποθέτει τὴν ψήφισιν τοῦ ἐκκρεμοῦντος ἀπὸ μακροῦ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων νομοσχεδίου».

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ Χριστιανικὴ προσωπικότης. — Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γιαλούρη, «Φωναῖς αἰσίας». — Ἄλεξ. Παπαδιαμάντη, Ἡ χήρα τοῦ νεομάρτυρος. — Φικιοθεοῦ Ἀδολεσχίας) Μέρος δεύτερον. Ἐπιστاسίες καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τῆν Ἐξοδο, ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως, Ἀπόδοση Θεοδόση Σπεράντσα. — Βασ. Ἡλιάδη, Τὰ τέκνα ἐνὸς προαστίου τοῦ Βοσπόρου τιμοῦν εἰς Ἀθήνας τὸ πολιοῦχον τους Ἀρχάγγελον. Ἡ ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος ὡς κέντρου χριστιανικοῦ. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐδεργενιὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἡθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Βασ. Μουστάνη, Ἡ πίστις στὸν ἄνθρωπο. — Εἰδήσεις. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰαοῦ 1. Ἀθῆναι.